

پروپوزال اصلاح قانون چگونگی اداره مناطق آزاد مصوب ۱۳۷۲

تهیه و تدوین:
علیرضا رحیمی اقدم
محمد جواد فرجی

فهرست

۳	اهداف:
۵	تعاریف
۷	وظایف:
۱۳	مقررات عمومی:
۳۵	مواد پیشنهادی جهت الحاق به قانون مذکور:

اهداف:

ماده ۱

به منظور تسریع در انجام امور زیربنائی، عمران و آبادانی رشد و توسعه اقتصادی، سرمایه گذاری و افزایش درآمد عمومی، ایجاد اشتغال سالم و مولد، تنظیم بازار کار و کالا، حضور فعال در بازارهای جهانی و منطقه ای، تولید و صادرات کالاهای صنعتی و تبدیلی و ارائه خدمات عمومی، به دولت اجازه داده می‌شود مناطق ذیل را به عنوان مناطق آزاد تجاری و صنعتی بر اساس موازین قانونی و این قانون اداره نماید:

الف) منطقه آزاد جزیره کیش طبق نقشه پیوست.

ب) منطقه آزاد قشم حداکثر به وسعت سیصد کیلومتر مربع بهم پیوسته در ضلع شمال شرق جزیره در محدوده ای که هیئت وزیران تعیین خواهد نمود.

ج) منطقه آزاد چابهار (طبق نقشه پیوست).

تبصره ۱) مناطق آزاد از تسهیلات و امتیازات موضوع این قانون برخوردار خواهند بود.

تبصره ۲) محدوده آبی مجاور مناطق آزاد که قلمرو آن به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید، منحصرأ در خصوص فعالیت های مربوط به سوخت رسانی کشتیها از امتیازات این قانون برخوردار خواهد بود.

تبصره ۳) ایجاد مناطق جدید و تعیین محدوده آنها بنا به پیشنهاد دولت و تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد بود.

نقد: عدم تعریف دقیق اهداف و اولویتها: اهداف ماده ۱ کلی و غیرقابل اندازه گیری است. برای مثال، نیاز به شاخص های مشخصی دارد تا «ایجاد اشتغال سالم و مولد» و «رشد و توسعه اقتصادی» بتوان ارزیابی کرد که آیا این اهداف محقق شده اند یا خیر - نبود معیارهای مشخص برای ایجاد مناطق آزاد جدید: در این ماده، فرآیند تصویب مناطق جدید صرفاً به پیشنهاد دولت و تصویب مجلس واگذار شده است، بدون آنکه معیارهایی نظیر توجیه اقتصادی، مزیت رقابتی، یا الزامات زیست محیطی تعیین شود. - ابهام در اختیارات دولت: دولت اجازه دارد مناطق مشخص شده را به عنوان مناطق آزاد اداره کند، اما جزئیات نحوه اداره، میزان اختیارات دولت و دستگاههای اجرایی مشخص نشده است. - عدم انطباق با اسناد بالادستی: این ماده باید با سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی و برنامه های توسعه کشور همخوانی داشته باشد.

ماده پیشنهادی:

به منظور توسعه اقتصادی پایدار، گسترش سرمایه گذاری داخلی و خارجی، افزایش بهره وری اقتصادی، بهبود تراز تجاری، ارتقای فناوری، توسعه اشتغال پایدار، گسترش زیرساخت های صنعتی و خدماتی، تنظیم بهینه بازار کار و کالا، و تقویت جایگاه ایران در زنجیره ارزش جهانی، به دولت اجازه داده میشود مناطق ذیل را به عنوان مناطق آزاد تجاری - صنعتی تعیین و بر اساس این قانون و سایر مقررات مرتبط اداره نماید:

الف) منطقه آزاد جزیره کیش طبق نقشه پیوست.

ب) منطقه آزاد قشم حداکثر به وسعت سیصد کیلومتر مربع در محدوده های که هیأت وزیران بر اساس

توجیه اقتصادی و محیط زیستی تعیین می‌کند.

ج) منطقه آزاد چابهار طبق نقشه پیوست.

تبصره ۱) مناطق آزاد مشمول تسهیلات و معافیت های مقرر در این قانون خواهند بود، مشروط بر رعایت الزامات توسعه پایدار، جذب سرمایه گذاری مولد، و ایجاد ارزش افزوده داخلی.

تبصره ۲) ایجاد مناطق جدید و تعیین محدوده آنها مشروط به ارائه گزارش توجیه اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی از سوی دولت و تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد بود.

| ماده ۲

درآمد سازمان های مناطق آزاد صرفاً بایستی در چارچوب بودجه سالیانه که به تصویب هیئت وزیران می رسد هزینه گردد. کمک های سازمان جهت عمران و آبادانی سایر نواحی (با اولویت نواحی همجوار) صرفاً با تصویب هیئت دولت امکان پذیر بوده و هر گونه کمک دیگری تصرف غیر قانونی در اموال عمومی محسوب خواهد شد.

نقد: عدم شفافیت در نحوه تخصیص درآمدها: ماده ۲ بیان میکند که درآمد سازمان های مناطق آزاد باید در چارچوب بودجه سالانه هزینه شود، اما هیچ اشاره ای به اولویتهای هزینه کرد، شفافیت مالی و نظارت بر آن نشده است. نبود این جزئیات میتواند زمینه ساز سوءمدیریت و هدررفت منابع باشد - عدم تعیین سازوکار توزیع عادلانه منابع: اشاره به کمک به «نواحی همجوار» به عنوان اولویت مطرح شده، اما سازوکار تخصیص این کمکها مشخص نیست. نبود معیارهای دقیق میتواند باعث تخصیص غیرعادلانه منابع شود. - عدم الزام به شفافیت مالی: در این ماده هیچ اشاره ای به لزوم ارائه گزارش های مالی عمومی نشده است، که ممکن است زمینه فساد و عدم پاسخگویی را فراهم کند.

ماده پیشنهاد:

درآمدهای سازمان های مناطق آزاد صرفاً در چارچوب بودجه سالیانه مصوب، که بر اساس برنامه های توسعه ای، الزامات شفافیت مالی و نظارت قانونی تهیه میشود، هزینه خواهد شد.

تبصره ۱) سازمان های مناطق آزاد موظفند هر سال گزارش عملکرد مالی و نحوه تخصیص منابع را به مجلس شورای اسلامی، دیوان محاسبات کشور و سازمان بازرسی کل کشور ارائه نمایند. این گزارشها باید به صورت عمومی منتشر شده و در دسترس مردم قرار گیرد.

تبصره ۲) هرگونه هزینه کرد خارج از چارچوب بودجه مصوب، تصرف غیرقانونی در اموال عمومی تلقی شده و مطابق قوانین کیفری مورد پیگرد قرار خواهد گرفت.

تعاریف

۱ ماده ۳

در این قانون واژه های زیر به جای عبارتهای مشروح مربوط به کار می رود

کشور: کشور جمهوری اسلامی ایران منطقه: منطقه آزاد تجاری - صنعتی

سازمان: سازمان هر منطقه آزاد تجاری - صنعتی

مجلس: مجلس شورای اسلامی

نقد:

۱. کافی نبودن تعاریف: این ماده تنها به تعریف چند واژه محدود بسنده کرده، در حالی که بسیاری از مفاهیم کلیدی در این قانون نیاز به تعریف دقیق دارند. مثلاً واژه هایی مانند «سرمایه گذاری»، «فعالیت تجاری»، «معافیت مالیاتی»، «توسعه پایدار»، «زیرساخت های عمومی» و «حوزه های مجاز فعالیت» باید به وضوح تعریف شوند تا از تفسیرهای سلیقه ای و اختلافات اجرایی جلوگیری شود.

۲. عدم تفکیک دقیق بین سازمانهای مناطق آزاد: این ماده «سازمان» را به طور کلی به عنوان سازمان هر منطقه آزاد معرفی کرده، در حالی که هر منطقه دارای ویژگی ها و ساختارهای مدیریتی متفاوتی است. باید مشخص شود که «سازمان» شامل چه بخشهایی است، چه وظایفی دارد، و تحت نظارت چه نهادی قرار دارد. ابهام در محدوده قانونی «منطقه»: تعریف «منطقه» به عنوان «منطقه آزاد تجاری-صنعتی» کافی نیست. باید مشخص شود که این منطقه از نظر قانونی چه ویژگی هایی دارد، آیا شامل نواحی مسکونی هم می شود، و چه نوع فعالیت هایی در آن مجاز است.

ماده پیشنهادی:

۱ ماده ۳

در این قانون اصطلاحات زیر در معانی مشروح به کار می روند:

کشور: کشور جمهوری اسلامی ایران

منطقه آزاد: محدوده های از قلمرو جمهوری اسلامی ایران که به منظور توسعه اقتصادی، جذب سرمایه گذاری خارجی، رونق تولید و صادرات، و حضور فعال در بازارهای بین المللی، تحت مقررات خاص این قانون و آیین نامه های اجرایی آن اداره می شود.

سازمان منطقه آزاد: نهادی عمومی، غیردولتی و دارای شخصیت حقوقی مستقل که مسئولیت مدیریت، برنامه ریزی، اجرا و نظارت بر فعالیتهای اقتصادی، عمرانی و اداری منطقه را بر عهده دارد و زیر نظر شورای عالی مناطق آزاد تجاری-صنعتی فعالیت می کند.

هیأت مدیره سازمان منطقه آزاد: بالاترین نهاد اجرایی هر منطقه، متشکل از مدیرعامل و اعضای هیأت مدیره، که مسئول سیاستگذاری و نظارت بر اجرای برنامه های منطقه است

مجلس: مجلس شورای اسلامی جمهوری اسلامی ایران

فعالیت اقتصادی مجاز: هرگونه فعالیت تولیدی، صنعتی، تجاری، خدماتی و سرمایه گذاری که مطابق با

مقررات این قانون، آیین نامه‌های اجرایی و سایر قوانین موضوعه در مناطق آزاد مجاز شناخته شود

زیرساخت‌های عمومی: کلیه تأسیسات و امکانات اساسی از جمله شبکه‌های حمل و نقل، انرژی، ارتباطات، آب و فاضلاب، که برای فعالیت‌های اقتصادی و رفاه عمومی در مناطق آزاد ایجاد و بهره‌برداری می‌شود

سرمایه‌گذار: شخص حقیقی یا حقوقی، داخلی یا خارجی که مطابق قوانین این قانون در منطقه آزاد سرمایه‌گذاری می‌کند.

وظایف:

| ماده ۴

هیأت وزیران مسوولیت:

(الف) تصویب آیین نامه ها و هماهنگ نمودن کلیه فعالیتهای هر منطقه.

(ب) تصویب اساسنامه سازمان و شرکتهای تابعه.

(ج) تصویب برنامه های عمرانی، فرهنگی، بودجه سالانه و عملکرد صورتهای مالی سازمان های مناطق.

(د) تصویب مقررات امنیتی و انتظامی مناطق با تأیید فرماندهی کل قوا.

(ه) اعمال نظارت عالیه بر فعالیتهای مناطق.

را به عهده خواهد داشت.

نقد:

۱. تمرکز بیش از حد اختیارات در هیأت وزیران: این ماده تقریباً تمامی وظایف کلیدی مربوط به مدیریت و نظارت بر مناطق آزاد را در اختیار هیأت وزیران قرار داده است، بدون اینکه نقش سایر نهادهای نظارتی مانند مجلس شورای اسلامی، دیوان محاسبات، سازمان بازرسی کل کشور، و دستگاه قضایی را مشخص کند. این امر میتواند زمینه ساز ضعف در شفافیت و پاسخگویی شود.

۲. ابهام در مفهوم «هماهنگ نمودن کلیه فعالیت ها»: عبارت «هماهنگ نمودن کلیه فعالیتهای هر منطقه» بسیار کلی و قابل تفسیر است. مشخص نیست که این هماهنگی شامل چه حوزه هایی میشود و تا چه میزان دولت در تصمیمگیریهای مناطق آزاد دخالت خواهد داشت.

۳. نبود تفکیک وظایف اجرایی و نظارتی: وظایفی مانند تصویب مقررات امنیتی و انتظامی، تصویب بودجه، و اعمال نظارت عالیه همگی به هیأت وزیران سپرده شدهاند، در حالی که برخی از این وظایف باید بر عهده نهادهای مستقل نظارتی و مدیریتی مناطق آزاد باشد.

۴. عدم تعریف نقش مدیران و هیأت مدیره مناطق آزاد: در این ماده هیچ اشارهای به مدیران مناطق آزاد و هیأت مدیره آنها نشده است. این خلأ میتواند منجر به وابستگی کامل مناطق آزاد به دولت و کاهش استقلال مدیریتی آنها شود.

ماده پیشنهادی:

| ماده ۴

هیأت وزیران مسوولیت سیاست گذاری کلان و نظارت عالیه بر مناطق آزاد را بر عهده دارد. اختیارات و وظایف آن به شرح زیر است:

(الف) تصویب آییننامههای اجرایی مرتبط با سیاستهای کلان توسعه مناطق آزاد، به پیشنهاد شورای عالی مناطق آزاد تجاری-صنعتی.

(ب) تصویب اساسنامه سازمان هر منطقه آزاد و نظارت بر عملکرد آن، با رعایت استقلال مدیریتی مناطق.

(ج) تصویب برنامههای توسعهای، فرهنگی و بودجه سالانه مناطق آزاد، مشروط به ارائه گزارشهای

توجیهی اقتصادی و اجتماعی از سوی سازمان مناطق آزاد و تأیید سازمان برنامه و بودجه کشور د - تصویب مقررات امنیتی و انتظامی مناطق آزاد، با هماهنگی شورای عالی امنیت ملی و تأیید فرماندهی کل قوا.

۵) اعمال نظارت عالی بر فعالیت های مناطق از طریق سازوکارهای شفاف نظارتی، ارائه گزارش های سالانه به مجلس شورای اسلامی و بررسی عملکرد مالی توسط دیوان محاسبات کشور .

تبصره ۱) مدیریت اجرایی و تصمیمگیری در امور روزمره مناطق آزاد بر عهده سازمان منطقه آزاد و هیأت مدیره آن است و دولت موظف است از مداخله غیرضروری در اداره اجرایی این مناطق خودداری کند.

تبصره ۲) شورای عالی مناطق آزاد موظف است هر دو سال یکبار گزارشی از عملکرد مناطق آزاد را به مجلس شورای اسلامی ارائه کند.

| ماده ۵

هر منطقه توسط سازمانی که بصورت شرکت با شخصیت حقوقی مستقل تشکیل می گردد و سرمایه آن متعلق به دولت است اداره می شود. این شرکتها و شرکتهای وابسته از شمول قوانین و مقررات حاکم بر شرکتهای دولتی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی بوده و منحصراً بر اساس این قانون و اساسنامه های مربوط اداره خواهد شد و در موارد پیش بینی نشده در این قانون و اساسنامه، تابع قانون تجارت خواهند بود.

نظر مجلس:

| ماده واحد

با توجه به صراحت ماده (۵) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۲ که اعلام می دارد «هر منطقه توسط سازمانی که بصورت شرکت با شخصیت حقوقی مستقل تشکیل می گردد و سرمایه آن متعلق به دولت است اداره می شود و این شرکتها و شرکتهای وابسته از شمول قوانین و مقررات حاکم بر شرکتهای دولتی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی بوده و منحصراً براساس این قانون و اساسنامه های مربوط اداره خواهند شد.» و با عنایت به اینکه قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی مصوب سال ۱۳۷۲ بوده و موخر و حاکم بر قانون « تعیین مرجع تصویب و یا اصلاح و تغییر اساسنامه شرکتها و موسسات تابعه وزارتخانه ها مصوب ۱۳۶۶ » می باشد لذا سازمان مناطق آزاد از مصادیق ماده واحد مصوبه سال ۱۳۶۶ نمی باشد.

نقد:

۱. عدم شفافیت در ساختار حقوقی و مدیریتی سازمان های مناطق آزاد: ماده بیان میکند که هر منطقه توسط یک سازمان با شخصیت حقوقی مستقل و به صورت شرکت اداره میشود، اما توضیح نمیدهد که این شرکت تحت چه نظارتی فعالیت میکند، چه سازوکاری برای پاسخگویی دارد، و ترکیب سهام آن چگونه است. - همچنین مشخص نیست که این سازمانها به عنوان نهاد عمومی غیردولتی فعالیت میکنند یا کاملاً وابسته به دولت هستند. - تناقض در ماهیت شرکتهای مناطق آزاد از یکسو، سرمایه این سازمان ها کاملاً دولتی است، اما از سوی دیگر، از قوانین شرکت های دولتی مستثنی شده اند. - این وضعیت میتواند زمینه

فساد، رانت و عدم شفافیت را فراهم کند، چراکه شرکت‌هایی که از قوانین نظارتی دولتی مستثنی هستند، اما بودجه دولتی دارند، در معرض سوءاستفاده مالی قرار میگیرند.

۲. ابهام در چارچوب حقوقی در صورت نبود مقررات صریح در این قانون: ماده تصریح میکند که سازمان‌های مناطق آزاد در موارد پیشبینی نشده در این قانون، تابع قانون تجارت خواهند بود.

ماده پیشنهادی:

هر منطقه آزاد توسط سازمانی با شخصیت حقوقی مستقل و به صورت نهاد عمومی غیردولتی اداره میشود. سرمایه این سازمان متعلق به دولت است، اما درآمدهای آن از منابع داخلی تأمین شده و باید بر اساس اصول شفافیت و پاسخگویی مدیریت گردد.

تبصره ۱) سازمان‌های مناطق آزاد و شرکت‌های وابسته به آنها مشمول قوانین نظارتی از جمله حسابرسی دیوان محاسبات کشور، سازمان بازرسی کل کشور، و قوانین مربوط به شفافیت مالی خواهند بود.

تبصره ۲) سازمانهای مناطق آزاد در حوزه‌های اجرایی و مدیریتی خود از قوانین عمومی دولت مستثنی بوده، اما در موارد مالی، حقوقی و حسابرسی تابع قوانین نظارتی و مقررات مربوط به مدیریت مالی دولتی خواهند بود.

تبصره ۳) در مواردی که مقررات این قانون و اساسنامه‌های مربوط سکوت کرده باشند، سازمانهای مناطق آزاد تابع قانون تجارت، مشروط بر عدم مغایرت با قوانین مالی و نظارتی کشور خواهند بود.

| ماده ۶

سازمان توسط هیأت مدیره متشکل از سه یا پنج نفر اداره خواهد شد. اعضاء هیأت مدیره توسط هیأت وزیران انتخاب خواهند شد. مدیرعامل سازمان که ریاست هیأت مدیره را به عهده خواهد داشت، به موجب حکم ریاست جمهوری و از میان اعضاء هیأت مدیره منصوب و بالاترین مقام اجرایی در زمینه‌های اقتصادی و زیربنایی منطقه می باشد. انتخاب مدیرعامل و اعضاء هیأت مدیره برای مدت سه سال بوده و انتخاب مجدد آنان بلامانع است. عزل مدیرعامل و اعضاء هیأت مدیره با همان مراجع انتخاب کننده می باشد. هیأت وزیران مسوولیت و اختیار مجامع عمومی سازمان هر منطقه را به عهده دارد.

نقد :

۱. تمرکز بیش از حد اختیارات در دولت (هیأت وزیران و رئیس جمهور): تمامی اعضاء هیأت مدیره توسط هیأت وزیران انتخاب میشوند و مدیرعامل نیز توسط رئیس جمهور منصوب میشود. این ساختار استقلال مدیریتی مناطق آزاد را تضعیف کرده و امکان اعمال نفوذ سیاسی را افزایش میدهد. در بسیاری از کشورهای موفق در حوزه مناطق آزاد، مدیران از میان متخصصان اقتصادی و تجاری، با تأیید هیأت مدیره و نهادهای نظارتی مستقل، انتخاب می‌شوند.

۲. نبود معیارهای شفاف برای انتخاب مدیران: هیچ اشاره‌ای به شرایط تخصصی اعضاء هیأت مدیره و مدیرعامل نشده است. این موضوع میتواند باعث شود افراد فاقد صلاحیت و بدون تخصص اقتصادی،

مدیریتی یا حقوقی مناسب در رأس مدیریت مناطق آزاد قرار گیرند.

۳. عدم وجود نظارت مستقل بر عملکرد مدیران: هیأت وزیران، که خود این افراد را منصوب می‌کند، اختیار عزل آنها را نیز دارد. این مسأله امکان پاسخگویی و نظارت مستقل بر عملکرد مدیران را کاهش می‌دهد. هیچ اشاره‌ای به لزوم ارائه گزارش عملکرد مدیران به نهادهای نظارتی مانند مجلس شورای اسلامی، دیوان محاسبات کشور، و سازمان بازرسی کل کشور نشده است.

۴. ابهام در ساختار مجمع عمومی سازمان: ماده بیان می‌کند که هیأت وزیران مسئولیت و اختیار مجامع عمومی سازمان هر منطقه را برعهده دارد ترکیب مجمع عمومی، نحوه تصمیم‌گیری آن، و میزان اختیارات آن مشخص نیست. این امر می‌تواند باعث شود که سیاست‌گذاری‌های مناطق آزاد کاملاً در اختیار دولت باشد و از نظرات ذینفعان، فعالان اقتصادی و بخش خصوصی مستقل بهره‌مند نشود.

ماده پیشنهادی:

۶ ماده |

سازمان منطقه آزاد توسط هیأت مدیره‌های متشکل از ۵ یا ۷ عضو اداره می‌شود. اعضای هیأت مدیره از میان متخصصان دارای تجربه در حوزه‌های اقتصادی، حقوقی، تجاری و زیربنایی انتخاب شده و ترکیب آن به شرح زیر است:

۱. دو عضو به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی و تصویب هیأت وزیران.
 ۲. یک عضو به پیشنهاد شورای عالی مناطق آزاد و تصویب مجلس شورای اسلامی.
 ۳. دو عضو از میان فعالان اقتصادی و صنعتی مناطق آزاد، با رأی انجمن‌های اقتصادی و تجاری مرتبط.
- مدیرعامل سازمان، که ریاست هیأت مدیره را برعهده دارد، از میان اعضای هیأت مدیره و با رأی اکثریت آنها انتخاب شده و حکم انتصاب وی توسط رئیس جمهور صادر می‌شود.
- تبصره ۱)** انتخاب اعضای هیأت مدیره برای مدت ۴ سال خواهد بود و انتخاب مجدد آنها تنها برای یک دوره دیگر بلامانع است.

تبصره ۲) عزل مدیرعامل و اعضای هیأت مدیره، با پیشنهاد حداقل دو سوم اعضای هیأت مدیره و تأیید شورای عالی مناطق آزاد امکانپذیر خواهد بود.

تبصره ۳) اعضای هیأت مدیره و مدیرعامل موظفند هر ۶ ماه یکبار گزارش عملکرد مالی و اجرایی خود را به مجلس شورای اسلامی، دیوان محاسبات کشور، و سازمان بازرسی کل کشور ارائه دهند.

تبصره ۴) مجمع عمومی سازمان هر منطقه متشکل از نمایندگان دولت، نمایندگان بخش خصوصی فعال در منطقه، و نمایندگان نهادهای نظارتی خواهد بود. نحوه تشکیل جلسات و اتخاذ تصمیمات آن، در آیین‌نامه‌ای که به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید، تعیین می‌شود.

۷ ماده |

سازمان هر منطقه مجاز است با تصویب هیأت وزیران نسبت به تشکیل شرکت‌های لازم که طبق موازین قانون تجارت تشکیل می‌شود، اقدام نماید.

نقد:

تمرکز بیش از حد اختیار در هیأت وزیران: این ماده اختیار تأسیس شرکت‌های جدید توسط سازمان منطقه آزاد را منحصر آ به تصویب هیأت وزیران مشروط کرده است. این مسأله باعث طولانی شدن فرآیند تصمیم‌گیری، کاهش چابکی مناطق آزاد، و امکان اعمال نفوذهای غیرضروری از سوی دولت می‌شود. بهتر است سازمان منطقه آزاد اختیار تأسیس شرکت‌ها را داشته باشد، اما تحت نظارت نهادهای مشخص و بر اساس معیارهای شفاف.

نبود معیارهای مشخص برای تأسیس شرکتها: در این ماده هیچ الزامی برای توجیه اقتصادی، مالی یا زیست محیطی شرکت‌های تأسیس شده وجود ندارد. ممکن است شرکت‌هایی ایجاد شوند که فاقد کارایی و صرفاً به دلیل نفوذ مدیران دولتی شکل گرفته باشند.

عدم نظارت بر عملکرد شرکت‌های تأسیس شده: این ماده هیچ اشارهای به چگونگی نظارت بر این شرکتها، نحوه گزارش دهی آنها، و شفافیت مالی آنها نکرده است.

ماده پیشنهادی:

سازمان هر منطقه آزاد میتواند در صورت لزوم، با تأیید هیأت مدیره سازمان و تصویب شورای عالی مناطق آزاد، نسبت به تأسیس شرکت‌های لازم اقدام کند. این شرکتها باید مطابق قانون تجارت و با رعایت اصول شفافیت، رقابت‌پذیری و کارایی اقتصادی تشکیل شوند.

تبصره (۱) تأسیس هر شرکت جدید باید بر اساس گزارش توجیهی اقتصادی و فنی، که به تأیید سازمان حسابرسی کشور و دیوان محاسبات رسیده باشد، انجام شود.

تبصره (۲) شرکت‌های تأسیس‌شده توسط سازمان منطقه آزاد، موظفند هر ساله گزارش مالی و عملکردی خود را به مجلس شورای اسلامی، دیوان محاسبات کشور و سازمان بازرسی کل کشور ارائه دهند.

تبصره (۳) شرکت‌های وابسته به سازمان منطقه آزاد نمی‌توانند در انحصار دولت باقی بمانند و باید ظرف مدت ۵ سال از تأسیس، حداقل ۵۱٪ از سهام آنها از طریق مزایده عمومی به بخش خصوصی واگذار شود.

سازمان و شرکتهای تابع آن مجاز هستند قراردادهای لازم را با اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و خارجی منعقد نمایند و با سرمایه گذاران داخلی و خارجی با رعایت اصول قانون اساسی برای انجام طرحهای عمرانی و تولیدی مشارکت کنند. اختلافها و دعاوی ناشی از قراردادهای منعقد شده حسب توافقا و تعهدهای قراردادی دو طرف، رسیدگی و حل و فصل می شود.

مشخصی برای فرآیند انعقاد قراردادهای، نحوه نظارت بر آنها و شفافیت مالی ارائه نمی کند. عدم ذکر الزامات رقابتی و مزایدههای عمومی ممکن است موجب ایجاد قراردادهای رانتی و غیررقابتی شود.

۱. فرایند مشخصی برای انعقاد قراردادهای، نحوه نظارت بر آنها و شفافیت مالی ارائه نمی کند: الزامات رقابتی و مزایده های عمومی ممکن است موجب ایجاد قراردادهای رانتی و غیر رقابتی شود.

۲. ابهام در مشارکت با سرمایه گذاران داخلی و خارجی: مشخص نشده که این مشارکتها تحت چه ضوابطی انجام میشود. آیا سرمایهگذار خارجی میتواند مالکیت کامل پروژه را داشته باشد یا فقط تا سقف مشخصی اجازه سرمایهگذاری دارد؟ رعایت اصول قانون اساسی ذکر شده، اما مشخص نیست که چه مکانیزمی برای تأیید انطباق این قراردادها با قانون اساسی در نظر گرفته شده است.

۳. نبود مرجع نظارتی و داوری شفاف برای حل اختلاف: رسیدگی به اختلافات به توافق طرفین واگذار شده است، اما هیچ اشارهای به مرجع صالح برای داوری و شیوه های قانونی آن نشده است. اگر یک سرمایه گذار خارجی با سازمان منطقه آزاد دچار اختلاف شود، مشخص نیست که این دعاوی در دادگاه های داخلی ایران بررسی خواهد شد یا داوری بین المللی ملاک عمل قرار می گیرد.

ماده پیشنهادی:

| ماده ۸:

سازمان و شرکتهای تابعه آن موظفند کلیه قراردادهای خود را در چارچوب قوانین و مقررات مالی کشور، با رعایت اصول شفافیت، رقابت پذیری، و انطباق با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران منعقد نمایند.

تبصره ۱) تمامی قراردادهای مالی و مشارکتی سازمان و شرکتهای تابعه باید از طریق مزایده یا مناقصه عمومی، مطابق قانون برگزاری مناقصات، منعقد شوند، مگر در موارد استثنایی که به تصویب شورای عالی مناطق آزاد برسد.

تبصره ۲) مشارکت با سرمایه گذاران داخلی و خارجی مشروط به رعایت قوانین سرمایه گذاری خارجی ایران، از جمله قانون جلب و حمایت از سرمایه های خارجی، و تأیید شورای عالی مناطق آزاد خواهد بود.

تبصره ۳) اختلافات و دعاوی ناشی از قراردادهای منعقدشده، در وهله اول از طریق مذاکره و داوری داخلی و در صورت عدم حصول نتیجه، از طریق داوری بین المللی مطابق با کنوانسیون های پذیرفته شده ایران حل و فصل خواهد شد.

تبصره ۴) سازمانهای مناطق آزاد موظفند سالانه گزارش کلیه قراردادهای منعقدشده، میزان سرمایه

گذاری های داخلی و خارجی، و نحوه حل و فصل اختلافات را به مجلس شورای اسلامی و دیوان محاسبات کشور ارائه نمایند.

۹ ماده |

وزارتخانه ها، سازمانها، موسسه ها و شرکتهای دولتی و وابسته به دولت می توانند برای ارائه تسهیلات و خدمات در محدوده هر منطقه، قراردادهای لازم را در حدود مصوبه های هیأت وزیران با سازمان یا شرکتهای تابع آن منعقد نمایند. شرایط اینگونه قراردادها به نحوی خواهد بود که موجب حفظ موقعیت رقابتی منطقه در مقابل مناطق آزاد سایر کشورها گردد.

۱۰ ماده |

نقد: عدم شفافیت در نحوه ارائه تسهیلات و خدمات توسط نهادهای دولتی: این ماده به وزارتخانه ها و سازمانهای دولتی اجازه میدهد قراردادهایی را با سازمانهای مناطق آزاد منعقد کنند، اما چارچوب این قراردادها مشخص نیست. - ابهام در نقش دولت در مناطق آزاد:: مناطق آزاد به عنوان مناطقی تعریف شده اند که باید دارای استقلال اقتصادی بیشتری باشند، اما این ماده امکان مداخله وزارتخانه ها و نهادهای دولتی را افزایش میدهد، که میتواند باعث پیچیدگی های اداری و کاهش جذابیت این مناطق برای سرمایه گذاران شود. نبود شاخص های دقیق برای حفظ موقعیت رقابتی مناطق آزاد:: این ماده اشاره میکند که قراردادها باید به نحوی تنظیم شوند که موجب حفظ موقعیت رقابتی مناطق آزاد ایران در مقابل سایر کشورها گردد، اما هیچ معیاری برای سنجش این موضوع ارائه نکرده است. عدم وجود استانداردهای مشخص برای رقابت پذیری میتواند باعث شود که این ماده به صورت سلیقه ای و بدون چارچوب اجرایی مشخص تفسیر شود.

ماده پیشنهادی:

وزارتخانه ها، سازمانها، مؤسسات و شرکتهای دولتی و وابسته به دولت میتوانند برای ارائه خدمات و تسهیلات در محدوده هر منطقه آزاد، مشروط به رعایت اصل استقلال مدیریتی مناطق آزاد و تأیید شورای عالی مناطق آزاد، قراردادهای لازم را با سازمان یا شرکتهای تابعه آن منعقد نمایند.

تبصره ۱) این قراردادها باید در چارچوب رقابت پذیری، کاهش هزینه های اجرایی، و افزایش بهره وری مناطق آزاد تنظیم شده و تأثیری منفی بر سرمایه گذاری بخش خصوصی نداشته باشند.

تبصره ۲) منابع مالی مورد نیاز برای اجرای این قراردادها باید به صورت شفاف در قوانین بودجه سنواتی درج شده و تحت نظارت دیوان محاسبات کشور و سازمان بازرسی کل کشور قرار گیرد.

تبصره ۳) شاخص های رقابت پذیری مناطق آزاد شامل هزینه های عملیاتی، میزان جذب سرمایه گذاری خارجی، سرعت اجرای پروژه ها، و کیفیت خدمات ارائه شده، باید هر دو سال یکبار توسط شورای عالی مناطق آزاد تدوین و ارزیابی شود.

تبصره ۴) انعقاد هرگونه قرارداد دولتی با سازمانهای مناطق آزاد نباید منجر به انحصارگرایی و تضعیف رقابت در بازارهای این مناطق شود.

۱۱ ماده |

سازمان هر منطقه می تواند با تصویب هیأت وزیران در مقابل انجام خدمات شهری و فراهم نمودن تسهیلات مواصلاتی، بهداشت، امور فرهنگی، آموزشی و رفاهی از اشخاص حقیقی و حقوقی منطقه عوارض اخذ نماید.

نقد:

۱. ابهام در حدود اختیارات سازمان در اخذ عوارض : این ماده به سازمان منطقه آزاد اجازه می دهد که از اشخاص حقیقی و حقوقی ساکن منطقه عوارض اخذ نماید، اما هیچ محدودیتی برای مقدار این عوارض تعیین نکرده است. این امر می تواند منجر به افزایش هزینه های زندگی و کسب و کار در مناطق آزاد شود و رقابت پذیری این مناطق را تضعیف کند .

۲. **عدم شفافیت در نوع خدمات و تسهیلات در قبال عوارض:** خدمات و تسهیلاتی که در قبال این عوارض ارائه میشوند، به طور دقیق مشخص نشده است. برای مثال، چه نوع خدمات بهداشت و درمان، فرهنگی، آموزشی و رفاهی قرار است تأمین شود و آیا این خدمات به طور یکسان برای همه ساکنین در دسترس خواهند بود؟ این ابهام ممکن است منجر به عدم رضایت مردم و نارضایتی از کیفیت خدمات شود .

۳. **عدم مکانیزم نظارتی بر اخذ عوارض:** این ماده هیچ سازوکاری برای نظارت بر عدالت در اخذ عوارض و تخصیص آنها به خدمات عمومی نداشته و ممکن است زمینه فساد و سوءاستفاده از منابع عمومی را فراهم کند.

ماده پیشنهادی :

| ماده ۱۰ |

سازمان هر منطقه آزاد می تواند برای ارائه خدمات شهری، تسهیلات مواصلاتی، بهداشت، امور فرهنگی، آموزشی و رفاهی از اشخاص حقیقی و حقوقی ساکن منطقه عوارض معقول و مطابق با اصول عدالت اجتماعی اخذ نماید .

تبصره ۱) میزان عوارض باید به طور سالانه و بر اساس مصوبه شورای عالی مناطق آزاد، با در نظر گرفتن شرایط اقتصادی و قدرت پرداخت ساکنین، تعیین شود .

تبصره ۲) عوارض اخذ شده باید صرفاً برای تأمین خدمات و تسهیلات عمومی به ساکنین و سرمایه گذاران منطقه، طبق اولویت های تعیین شده در برنامه های توسعه منطقه ای، هزینه شود .

تبصره ۳) سازمان منطقه آزاد موظف است هر ساله گزارش شفاف از میزان اخذ عوارض و نحوه تخصیص آنها به خدمات عمومی، به مجلس شورای اسلامی و دیوان محاسبات کشور ارائه دهد.

تبصره ۴) تمامی خدمات عمومی ارائه شده در قبال عوارض باید به طور عادلانه و برابر به تمامی ساکنان و فعالان اقتصادی منطقه ارائه گردد.

| ماده ۱۱ |

صدور مجوز برای انجام هر نوع فعالیت اقتصادی مجاز، ایجاد بنا و تأسیسات و تصدی به انواع مشاغل توسط اشخاص حقیقی و حقوقی، در مورد مشاغلی که متصدی مستقیم ندارند در محدوده منطقه فقط

در اختیار سازمان می باشد.

نقد:

۱. **تمرکز بیش از حد اختیارات در سازمان:** این ماده تمام اختیارات صدور مجوز برای فعالیتهای اقتصادی، ایجاد بنا، تأسیسات و تصدی مشاغل را تنها به سازمان منطقه آزاد واگذار کرده است. این تمرکز بیش از حد اختیارات میتواند سبب کندی فرآیندهای اقتصادی و ایجاد موانع برای کسبوکارها شود. بهتر است که یک سیستم نظارتی و مشارکتی در تصمیم گیری ها با مشارکت نهادهای دیگر و فعالان اقتصادی ایجاد شود تا فرآیند صدور مجوزها سریعتر و شفافتر باشد.

۲. **نبود شفافیت در شرایط صدور مجوز:** ماده هیچ اشارهای به شرایط و ضوابط دقیق صدور مجوزها نکرده است. این مسأله ممکن است موجب سلیقه ای شدن صدور مجوزها، رانتخواری و فساد گردد. - اگر شرایط صدور مجوز بهطور دقیق و شفاف تعریف نشود، امکان نابرابری در دسترسی به مجوزها برای همه افراد و شرکتهای وجود خواهد داشت.

۳. **عدم توجه به رقابت پذیری و تسهیل فضای کسب وکار:** این ماده به طور ضمنی ممکن است فضای کسبوکار را پیچیده تر کند، چراکه تمام فعالیت ها باید از طریق سازمان منطقه آزاد انجام شود، که ممکن است فرآیندهای اداری را طولانی کرده و باعث موانع در برابر رقابت و نوآوری شود.

ماده پیشنهادی:

| ماده ۱۱

صدور مجوز برای انجام هر نوع فعالیت اقتصادی مجاز، ایجاد بنا و تأسیسات، و تصدی به مشاغل در محدوده منطقه آزاد به گونهای انجام میشود که فرآیند صدور مجوزها سریع، شفاف و مبتنی بر رقابت سالم باشد.

تبصره ۱) شروط و ضوابط صدور مجوز برای هر نوع فعالیت اقتصادی باید بهطور شفاف و عمومی منتشر شده و در چارچوب قوانین رقابتی، حقوقی و زیستمحیطی باشد.

تبصره ۲) صدور مجوزهای اقتصادی میتواند به صورت الکترونیکی و از طریق سامانه های مجازی صورت گیرد تا فرآیندها ساده تر، سریعتر و شفافتر شود.

تبصره ۳) در صورتی که در موارد خاص نیاز به صدور مجوز از سوی سازمان باشد، این مجوزها باید طبق اصول عدالت و شفافیت، بر اساس رقابت آزاد و شایستگی صادر گردد.

تبصره ۴) سازمان موظف است هر سال گزارش عملکرد صدور مجوزها، تعداد مجوزهای صادرشده، و نحوه نظارت بر فرآیندها را به مجلس شورای اسلامی و دیوان محاسبات کشور ارائه دهد.

| ماده ۱۲

قرارات مربوط به اشتغال نیروی انسانی، بیمه و تأمین اجتماعی و صدور روادید برای اتباع خارجی به موجب آئین نامه هائی خواهد بود که بتصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

نقد: تمرکز بیش از حد اختیارات در هیأت وزیران: - این ماده تصویب آیین نامه های مربوط به اشتغال

نیروی انسانی، بیمه و تأمین اجتماعی و صدور روایید برای اتباع خارجی را به هیأت وزیران واگذار کرده است. این امر ممکن است سبب کندی فرآیندهای تصمیم گیری و مداخله های بی مورد دولت در امور اجرایی شود. بهتر است که مراجع تخصصی و نهادهای مستقل با در نظر گرفتن نیازهای مناطق آزاد، به تدوین این آیین نامه ها پرداخته و هیأت وزیران نظارت و تأیید آنها را انجام دهد. - عدم توجه به نیازهای خاص مناطق آزاد: - مقررات اشتغال و بیمه باید با توجه به شرایط ویژه مناطق آزاد تدوین شوند تا بتوانند بهطور مؤثری به جذب سرمایه گذار خارجی، توسعه کسب و کار و رفاه نیروی انسانی کمک کنند. این ماده به طور کلی به موضوع «آیین نامه ها» اشاره کرده، اما هیچ توجه خاصی به شرایط خاص مناطق آزاد و ویژگیهای نیروی انسانی خارجی در این مناطق نداشته است. - نبود شفافیت در تدوین و نظارت بر آیین نامه ها هیچ اشاره‌ای به نحوه تدوین، ارزیابی و نظارت بر اجرای این آیین نامه ها در ماده نشده است. این عدم شفافیت میتواند فرصت هایی برای سوءاستفاده و بی عدالتی در فرآیندهای استخدام و صدور روایید فراهم کند.

ماده پیشنهادی:

| ماده ۱۲

مقررات مربوط به اشتغال نیروی انسانی، بیمه و تأمین اجتماعی، و صدور روایید برای اتباع خارجی در مناطق آزاد، بر اساس آیین نامه هایی که توسط کمیتهای متشکل از نمایندگان شورای عالی مناطق آزاد، وزارت کار و امور اجتماعی، وزارت امور خارجه، و سازمان تأمین اجتماعی تدوین میشود، تنظیم خواهد شد. این آیین نامه ها باید با در نظر گرفتن نیازهای خاص اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مناطق آزاد، و بر اساس اصول شفافیت، رقابت پذیری و جذب سرمایه گذاری خارجی باشد.

تبصره ۱) آیین نامه های مربوط به اشتغال نیروی انسانی خارجی باید تأکید ویژه‌ای بر رعایت حقوق کارکنان، انتقال دانش فنی و فناوری، و ایجاد فرصت های شغلی برای نیروی کار داخلی داشته باشد.

تبصره ۲) کلیه آیین نامه ها باید قبل از تصویب، برای مشورت با بخش خصوصی و فعالان اقتصادی مناطق آزاد ارائه شوند و نظرات آنها در تدوین نهایی لحاظ گردد.

تبصره ۳) سازمان های مناطق آزاد موظف هستند هر سال گزارشی از نحوه اجرای این مقررات و تأثیر آنها بر اشتغال و رفاه نیروی انسانی را به مجلس شورای اسلامی و دیوان محاسبات کشور ارائه دهند.

ماده ۱۳

اشخاص حقیقی و حقوقی که در منطقه به انواع فعالیتهای اقتصادی اشتغال دارند، نسبت به هر نوع فعالیت اقتصادی در منطقه آزاد از تاریخ بهره برداری مندرج در مجوز به مدت پانزده سال از پرداخت مالیات بر درآمد و دارایی موضوع قانون

مالیتهای مستقیم معاف خواهند بود و پس از انقضاء پانزده سال تابع مقررات مالیاتی خواهند بود که با پیشنهاد هیأت وزیران به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید.

نقد:

مدت زمان معافیت مالیاتی:

این ماده به مدت پانزده سال معافیت مالیاتی برای فعالیتهای اقتصادی در مناطق آزاد اشاره کرده است. در حالی که این معافیت ممکن است برای جذب سرمایه‌گذاری و رشد اولیه کسب‌وکارها مفید باشد، باید در نظر گرفت که دوره زمانی طولانی برای معافیت مالیاتی ممکن است به ایجاد رقابت ناعادلانه با سایر بخشهای اقتصاد کشور منجر شود. ممکن است این معافیت‌ها باعث رشد کاذب برخی از صنایع و فعالیتهای اقتصادی شود که نتایج پایدار و بلندمدت به همراه نداشته باشند. عدم در نظر گرفتن پایداری و کارایی مالیاتی: این ماده به طور کلی معافیت‌های مالیاتی را برای همه انواع فعالیتهای اقتصادی در منطقه آزاد اعمال میکند، بدون اینکه توجه کافی به پایداری مالی و نیازهای واقعی دولت برای تأمین منابع مالی داشته باشد. نبود معیارهای مشخص برای ارزیابی کارایی معافیت‌ها میتواند منجر به سوءاستفاده از این معافیت‌ها شود. - عدم شفافیت در تعیین مقررات پس از انقضای معافیت: این ماده مقررات مالیاتی پس از پانزده سال را به تصویب هیأت وزیران و مجلس واگذار کرده است، اما هیچ چارچوبی برای تعیین منصفانه و شفاف این مقررات ارائه نشده است. این امر ممکن است موجب بیثباتی و نارضایتی در فعالیتهای اقتصادی پس از انقضای معافیت‌ها شود.

ماده پیشنهادی:

اشخاص حقیقی و حقوقی که در مناطق آزاد به انواع فعالیتهای اقتصادی اشتغال دارند، بهمدت پانزده سال از تاریخ بهره‌برداری مندرج در مجوز، از پرداخت مالیات بر درآمد و دارایی مطابق با قانون مالیات‌های مستقیم معاف خواهند بود. این معافیت‌ها باید به طور تدریجی و بر اساس نوع فعالیت‌های اقتصادی، کاهش یابند

تبصره ۱) پس از انقضای پانزده سال، مالیات‌های مستقیم و دارایی بر اساس سیاست‌های مالیاتی متعادل و منطبق با شرایط اقتصادی کشور تعیین خواهد شد. این سیاست‌ها با پیشنهاد شورای عالی مناطق آزاد و تصویب مجلس شورای اسلامی به تصویب خواهد رسید.

تبصره ۲) برای ارزیابی کارایی معافیت‌های مالیاتی، دولت موظف است هر پنج سال یکبار گزارشی از تأثیر این معافیت‌ها بر رشد اقتصادی و رقابت‌پذیری مناطق آزاد، و همچنین بر تأمین منابع مالی کشور، ارائه دهد.

تبصره ۳) معافیت‌های مالیاتی نباید به انحصارگرایی و رشد نامتوازن صنایع در مناطق آزاد منجر شوند. به همین منظور، شروط و محدودیت‌هایی برای تخصیص معافیت‌ها به صنایع خاص باید تعیین شود تا از ایجاد فساد و سوءاستفاده جلوگیری شود.

| ماده ۱۴

مبادلات بازرگانی مناطق با خارج از کشور پس از ثبت گمرکی از شمول مقررات صادرات و واردات مستثنی هستند و مقررات صدور و ورود کالا و تشریفات گمرکی در محدوده هر منطقه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید مبادلات بازرگانی مناطق با سایر نقاط کشور اعم از مسافری و تجاری تابع مقررات

عمومی صادرات و واردات کشوری باشد.

نقد:

۱. عدم شفافیت در مقررات گمرکی و تجاری: این ماده به مبادلات بازرگانی مناطق آزاد با خارج از کشور پس از ثبت گمرکی اشاره دارد و آنها را از مقررات صادرات و واردات مستثنی میکند. اما هیچ توضیحی درباره مقررات دقیق گمرکی و شرایط ثبت کالاها در این مناطق داده نشده است. - عدم وجود جزئیات بیشتر در رابطه با مقررات گمرکی ممکن است باعث ایجاد ابهام در فرایندها و در نتیجه فساد و رانت شود. همچنین، این ماده نمیگوید که چگونه از شفافیت در انجام معاملات و کنترل کالای وارداتی و صادراتی اطمینان حاصل خواهد شد.

۲. تمرکز بیش از حد اختیارات در هیأت وزیران: این ماده به هیأت وزیران اختیار می‌دهد که مقررات صدور و ورود کالا و تشریفات گمرکی را در هر منطقه تعیین کند. این میزان از اختیارات به دولت امکان اعمال تغییرات سریع و بدون شفافیت کافی را میدهد که ممکن است به طور مستقیم بر روی فضای تجاری و امنیت سرمایه گذاری در مناطق آزاد تأثیر منفی بگذارد.

۳. سختگیری در تعاملات با دیگر نقاط کشور: از آنجایی که مبادلات بازرگانی مناطق آزاد با سایر نقاط کشور تابع مقررات عمومی صادرات و واردات است، این موضوع میتواند باعث ایجاد موانع اضافی در تعاملات تجاری داخلی و کندی در فرایندهای تجاری شود.

ماده پیشنهادی:

| ماده ۱۴

مبادلات بازرگانی مناطق آزاد با خارج از کشور پس از ثبت گمرکی، از مقررات عمومی صادرات و واردات کشور مستثنی خواهند بود. با این حال، مقررات صدور و ورود کالا و تشریفات گمرکی در محدوده هر منطقه باید با رعایت اصول شفافیت، رقابتپذیری و تسهیل تجارت و بر اساس استانداردهای بین المللی تدوین شود. این مقررات باید با پیشنهاد شورای عالی مناطق آزاد و تصویب مجلس شورای اسلامی به تصویب برسد.

تبصره (۱) مبادلات بازرگانی مناطق آزاد با سایر نقاط کشور، اعم از مسافری و تجاری، باید بر اساس قوانین داخلی کشور و مقررات عمومی صادرات و واردات صورت گیرد، اما باید مقررات خاص و تسهیلات ویژه‌ای برای تسهیل انتقال کالا میان مناطق آزاد و سایر نقاط کشور تدوین گردد.

تبصره (۲) کلیه مقررات مربوط به تشریفات گمرکی و تجاری باید از طریق سامانه‌های الکترونیکی، شفاف و قابل پیگیری برای تمامی ذینفعان در دسترس قرار گیرد.

تبصره (۳) هیأت وزیران موظف است هر دو سال یکبار گزارشی از نحوه اجرای این مقررات و تأثیر آنها بر تجارت و فضای کسبوکار در مناطق آزاد ارائه دهد.

| ماده ۱۵

واردات کالای تولید شده در منطقه آزاد به سایر نقاط کشور، تا حد ارزش افزوده در آن منطقه با تصویب

هیأت وزیران از پرداخت تمام یا قسمتی از حقوق گمرکی و سود بازرگانی معاف می‌باشند.

نقد:

۱. عدم شفافیت در معیارهای ارزش افزوده: این ماده به واردات کالای تولید شده در مناطق آزاد به سایر نقاط کشور اشاره کرده و اعلام میکند.

که تا حد ارزش افزوده در منطقه آزاد، کالاها از پرداخت حقوق گمرکی و سود بازرگانی معاف خواهند بود. اما هیچ معیار و تعریف دقیقی از «ارزش افزوده» ذکر نشده است. این ابهام می‌تواند منجر به سوءاستفاده و تفسیرهای سلیقه‌ای در تعیین میزان معافیت‌ها شود. برای جلوگیری از این مسائل، باید معیارهای مشخص و شفاف برای محاسبه ارزش افزوده و میزان معافیت‌ها تعیین شود.

۲. تمرکز اختیارات در هیأت وزیران: ماده به هیأت وزیران اختیار میدهد تا معافیت‌ها را برای واردات کالا به سایر نقاط کشور تصویب کند. این امر میتواند به مداخله زیاد دولت در فرآیندهای تجاری و اقتصادی منجر شود و رقابت‌پذیری و شفافیت را کاهش دهد. باید سازوکار مشخصی برای بررسی و تأیید این معافیت‌ها توسط نهادهای مستقل و قانونی وجود داشته باشد.

۳. امکان نابرابری در تخصیص معافیت‌ها: معافیت‌ها برای ارزش افزوده کالاها تولیدی در مناطق آزاد ممکن است باعث نابرابری و سوءاستفاده از این تسهیلات شود، خصوصاً اگر این معافیت‌ها به طور سلیقه‌ای یا ناعادلانه تخصیص یابند.

ماده پیشنهادی:

| ماده ۱۵

واردات کالاها تولید شده در مناطق آزاد به سایر نقاط کشور، تا حد ارزش افزوده انجام شده در منطقه آزاد، از پرداخت حقوق گمرکی و سود بازرگانی معاف خواهند بود.

تبصره (۱) ارزش افزوده به طور شفاف و با استفاده از معیارهای بین‌المللی محاسبه خواهد شد. این معیارها باید به طور منظم به روز رسانی شده و در دسترس عموم قرار گیرد.

تبصره (۲) معافیت‌های گمرکی و سود بازرگانی باید صرفاً به کالاها تعلق گیرد که به‌طور واقعی در مناطق آزاد تولید شده و ارزش افزوده آنها در منطقه آزاد ایجاد شده باشد.

تبصره (۳) هیأت وزیران موظف است آیین‌نامه‌ای برای نحوه محاسبه ارزش افزوده و شرایط معافیت‌ها تدوین کند که شامل نظارت دقیق، شفافیت مالی و گزارشدهی منظم به نهادهای نظارتی کشور باشد.

تبصره (۴) دولت موظف است به‌طور دوره‌ای گزارشهایی از تأثیر معافیت‌های گمرکی و سود بازرگانی بر تولید و صادرات کشور ارائه دهد.

| ماده ۱۶

ورود کالاهایی که تمام یا بخشی از مواد اولیه آن از داخل کشور تأمین و در منطقه آزاد تولید می‌شود از تمام یا بخشی (متناسباً) از حقوق گمرکی و سود بازرگانی مربوط به مواد اولیه داخلی معاف خواهند بود.

نقد:

۱. عدم شفافیت در نحوه محاسبه معافیت‌ها: این ماده به ورود کالاهایی که تمام یا بخشی از مواد اولیه آن از داخل کشور تأمین و در منطقه آزاد تولید میشود، اشاره کرده و معافیت‌هایی را برای حقوق گمرکی و سود بازرگانی مواد اولیه داخلی در نظر گرفته است. اما هیچ توضیحی درباره نحوه محاسبه دقیق این معافیت‌ها و درصد آنها وجود ندارد. - باید معیارهای دقیقی برای تعیین میزان معافیت‌ها و نحوه محاسبه آنها تدوین شود تا از تفسیرهای سلیقه‌ای و نابرابری در تخصیص معافیت‌ها جلوگیری شود. - تأکید بر مواد اولیه داخلی در حالی که این ماده تأکید دارد که معافیت‌ها برای مواد اولیه داخلی است، هیچ اشارهای به الزامات کیفیتی یا فنی این مواد نکرده است. ممکن است کالاهایی با مواد اولیه داخلی کم کیفیت وارد فرایند تولید در مناطق آزاد شوند و این معافیت‌ها موجب حمایت از تولیدات ناکارآمد شود.

۲. نبود نظارت و ارزیابی مستمر: این ماده هیچ اشارهای به نظارت بر فرایند تولید کالاها در مناطق آزاد نکرده است، که ممکن است منجر به سوءاستفاده از معافیت‌ها شود. برای مثال، کالاهایی که در ظاهر تولید در منطقه آزاد هستند، اما به طور عمده از مواد وارداتی استفاده میکنند، ممکن است از معافیت‌ها بهره‌مند شوند.

ماده پیشنهادی:

| ماده ۱۶

ورود کالاهایی که تمام یا بخشی از مواد اولیه آن از داخل کشور تأمین و در منطقه آزاد تولید میشود، متناسب با میزان استفاده از مواد اولیه داخلی، از معافیت‌هایی در حقوق گمرکی و سود بازرگانی برخوردار خواهند بود.

تبصره (۱) معافیت‌ها باید بر اساس میزان استفاده از مواد اولیه داخلی، و با در نظر گرفتن استانداردهای کیفیتی و فنی مواد اولیه، محاسبه شود

تبصره (۲) برای جلوگیری از سوءاستفاده، سازمانهای مناطق آزاد موظفند هر ساله گزارشی از میزان تولید کالاها با مواد اولیه داخلی و تأثیر این معافیت‌ها بر صنعت داخلی ارائه دهند.

تبصره (۳) معافیت‌ها صرفاً باید به کالاهایی تعلق گیرد که واقعاً در مناطق آزاد تولید شده باشند و برای این منظور، فرایند تولید باید از طریق سامانه‌های الکترونیکی و شفاف قابل پیگیری باشد.

تبصره (۴) دولت موظف است ارزیابی‌های دوره‌ای از تأثیر این معافیت‌ها بر رشد و رقابت‌پذیری صنایع داخلی و صادرات کالاها انجام دهد و نتایج آن را منتشر کند.

| ماده ۱۷

کالاهایی که برای بکارگیری و مصرف در منطقه از داخل کشور به مناطق حمل می‌گردند، از موارد نقل و انتقال داخلی کشور است ولی صادرات آنها از منطقه به خارج تابع مقررات عمومی صادرات و واردات خواهد بود.

نقد:

۱. ابهام در نحوه تعریف «نقل و انتقال داخلی کشور»: این ماده بیان میکند که کالاهایی که برای مصرف در

منطقه از داخل کشور به مناطق آزاد حمل میشوند، از موارد نقل و انتقال داخلی کشور محسوب میشوند، اما هیچ توضیحی درباره نحوه ثبت، نظارت و شفافیت این فرآیند داده نشده است. باید مقررات دقیقی برای شفافیت در فرآیند انتقال کالاها و جلوگیری از سوءاستفاده‌ها از طریق این کلمات ارائه شود.

۲. مقررات صادرات: در حالی که صادرات کالا از مناطق آزاد به خارج از کشور تابع مقررات عمومی صادرات و واردات است، هیچ اشاره‌ای به مقررات خاص یا تسهیلاتی که باید برای صادرات از مناطق آزاد در نظر گرفته شود نشده است. بهتر است که این ماده فرآیندهای صادرات را به طور ویژه برای مناطق آزاد با رعایت رقابت پذیری و تسهیل صادرات تعریف کند.

عدم تشریح روابط تجاری میان مناطق آزاد و سایر نقاط کشور: - ماده به روابط تجاری میان مناطق آزاد و سایر نقاط کشور اشاره نمیکند. باید نحوه تعاملات تجاری و گمرکی بین مناطق آزاد و دیگر مناطق کشور مشخص شود تا از ایجاد پیچیدگی‌های تجاری و گمرکی جلوگیری شود.

ماده پیشنهادی:

۱۷ ماده |

کالاهایی که برای مصرف یا بکارگیری در منطقه آزاد از داخل کشور به مناطق آزاد حمل میشوند، از موارد نقل و انتقال داخلی کشور محسوب خواهند شد، مشروط بر اینکه فرآیندهای گمرکی و تجاری آنها طبق مقررات شفاف و قابل پیگیری در سامانه‌های الکترونیکی انجام گیرد.

تبصره ۱) صادرات کالا از منطقه آزاد به خارج از کشور تابع مقررات عمومی صادرات و واردات کشور خواهد بود، اما باید مقررات خاص و تسهیلات ویژه‌ای برای تسریع در صادرات و کاهش موانع تجاری از مناطق آزاد به خارج از کشور در نظر گرفته شود.

تبصره ۲) فرآیند حمل کالا از داخل کشور به مناطق آزاد و بالعکس باید بر اساس استانداردهای شفاف گمرکی و با رعایت اصول رقابت پذیری، تسهیل تجارت، و جلوگیری از فساد انجام شود.

تبصره ۳) دولت موظف است گزارش‌های دوره‌ای از میزان صادرات از مناطق آزاد و تأثیر این صادرات بر اقتصاد کشور و منطقه آزاد را به مجلس شورای اسلامی و دیوان محاسبات کشور ارائه دهد.

۱۸ ماده |

آیین‌نامه اجرایی عملیات و معاملات پولی و بانکی در مناطق توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران طی مدت سه ماه پس از تصویب این قانون با هدف حفظ امکانات رقابتی منطقه در مقابل مناطق آزاد سایر کشورها تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

نقد:

۱. عدم شفافیت در فرآیند تدوین و تصویب آیین‌نامه‌ها: این ماده به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اجازه میدهد که آیین‌نامه اجرایی عملیات و معاملات پولی و بانکی در مناطق آزاد را تهیه و به تصویب هیأت وزیران برساند. اما هیچ شفافیتی درباره فرآیند تدوین این آیین‌نامه‌ها و نحوه مشاوره با بخش‌های خصوصی و فعالان اقتصادی در نظر گرفته نشده است. - برای افزایش شفافیت و مشارکت بیشتر فعالان

اقتصادی و بخش خصوصی در تصمیم گیری‌ها، باید این فرآیند با شرکت بخش خصوصی و مشاوران متخصص انجام شود.

۲. تمرکز بیش از حد اختیارات در هیأت وزیران: ماده تمام اختیارات تصویب آیین نامه ها را به هیأت وزیران واگذار کرده است که ممکن است منجر به مداخله‌های بیش از حد دولت در تنظیمات پولی و بانکی مناطق آزاد شود. برای جلوگیری از این موضوع، باید مکانیزم‌های نظارتی بیشتری از سوی نهادهای مستقل در نظر گرفته شود.

۳. عدم اشاره به اهداف بلندمدت و پایدار: در حالی که هدف ماده حفظ رقابت‌پذیری منطقه در مقابل سایر مناطق آزاد کشورها است، هیچ اشاره‌ای به تضمین پایداری سیستم پولی و بانکی و تأثیر آن بر رشد اقتصادی بلندمدت نشده است. - باید اهداف بلندمدت و استراتژیک برای سیستم پولی و بانکی در مناطق آزاد در نظر گرفته شود تا از ایجاد بحران‌های مالی و مشکلات اقتصادی جلوگیری شود.

ماده پیشنهادی:

۱ ماده ۱۸

آیین‌نامه اجرایی عملیات و معاملات پولی و بانکی در مناطق آزاد، با هدف حفظ رقابت پذیری مناطق آزاد در سطح جهانی و ایجاد نظام پولی و بانکی شفاف، پایدار و متناسب با نیازهای اقتصادی مناطق آزاد، توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تدوین خواهد شد و پس از مشورت با بخش خصوصی، فعالان اقتصادی و نهادهای نظارتی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره (۱) آیین‌نامه اجرایی باید بر اساس اصول رقابت پذیری، شفافیت، کاهش هزینه های معاملاتی و تسهیل دسترسی به خدمات بانکی برای کسب و کارها تنظیم شود.

تبصره (۲) آیین‌نامه های اجرایی باید تضمین کنند که نظام پولی و بانکی مناطق آزاد در راستای پایداری مالی و ایجاد رشد اقتصادی بلندمدت عمل کند.

تبصره (۳) بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است هر سال گزارشی از وضعیت سیستم پولی و بانکی مناطق آزاد و تأثیر آن بر جذب سرمایه گذاری و رونق اقتصادی در مناطق آزاد به مجلس شورای اسلامی و دیوان محاسبات کشور ارائه دهد.

۱ ماده ۱۹

سازمان می‌تواند برای اجرای طرح‌های زیربنایی و تولیدی در قالب برنامه و بودجه مصوب خود نسبت به تأمین و تضمین اعتبار از منابع داخلی و خارجی با تصویب هیأت وزیران اقدام نماید. بازپرداخت این اعتبارات فقط از محل درآمدهای سازمان انجام خواهد شد.

نقد:

۱. تمرکز بیش از حد اختیارات در هیأت وزیران: این ماده به سازمان های مناطق آزاد اجازه می‌دهد که برای اجرای طرح‌های زیربنایی و تولیدی از منابع داخلی و خارجی اعتبار تأمین و تضمین کنند، اما این اقدام مشروط به تصویب هیأت وزیران است. - این میزان از تمرکز قدرت در هیأت وزیران ممکن است منجر به

آغاز روندهای طولانی اداری و پیچیدگی‌هایی در تأمین اعتبار برای پروژه‌ها شود. برای سرعت بخشیدن به فرآیندهای اجرایی، باید سازمانهای مناطق آزاد بتوانند به طور مستقل اقدام کنند، البته تحت نظارت شفاف و قانونی.

۲. نبود شفافیت در نحوه تأمین و تضمین اعتبار: ماده هیچ توضیحی درباره نحوه ارزیابی و تضمین این اعتبارات نمی‌دهد. اینکه چه فرآیندهایی برای ارزیابی پروژه‌ها و تأمین اعتبار از منابع داخلی و خارجی وجود دارد، به طور کامل مشخص نیست. این مسئله می‌تواند منجر به سوءاستفاده های مالی و فساد در فرآیندهای تأمین اعتبار شود. باید سیستم های ارزیابی و نظارت دقیق برای اعتبار دهی به طرح‌ها طراحی شود تا از هدر رفت منابع و فساد جلوگیری شود. محدودیت بازپرداخت از محل درآمدهای سازمان این ماده می‌گوید که بازپرداخت اعتبار فقط از محل درآمدهای سازمان انجام خواهد شد. در حالی که این نکته ممکن است نشان‌دهنده خودکفایی و استقلال مالی باشد، اما اگر سازمان نتواند به طور کافی درآمد تولید کند، ممکن است به مشکلات مالی و رکود در پروژه‌ها منجر شود. - تنوع منابع مالی و تضمین‌های معتبر برای بازپرداخت اعتبار از دیگر نهادها یا بانک‌ها می‌تواند به تأمین منابع مالی کمک کند و از خطرات مالی جلوگیری نماید.

ماده پیشنهادی:

۱ ماده ۱۹

سازمانهای مناطق آزاد میتوانند برای اجرای طرحهای زیربنایی و تولیدی در چارچوب برنامه و بودجه مصوب خود نسبت به تأمین و تضمین اعتبار از منابع داخلی و خارجی اقدام نمایند. این تأمین اعتبار باید با نظارت دقیق و شفاف، و از طریق فرآیندهای ارزیابی مالی دقیق انجام گیرد.

تبصره ۱) تأمین و تضمین اعتبار از منابع خارجی باید با رعایت اصول مالی و قوانین بین المللی انجام شود، و هرگونه قرارداد مالی خارجی باید با موافقت شورای عالی مناطق آزاد و تحت نظارت مجلس شورای اسلامی صورت گیرد.

تبصره ۲) بازپرداخت اعتبارات صرفاً از محل درآمدهای سازمان انجام خواهد شد، اما در صورت لزوم، امکان تأمین مالی از طریق منابع بانکی داخلی و خارجی با تضمین های معتبر و ارزیابی های دقیق وجود دارد.

تبصره ۳) سازمان های مناطق آزاد موظفند هر سال گزارشی از پروژههای تأمین اعتبار شده، میزان پیشرفت آنها، و روند بازپرداخت اعتبارات به دیوان محاسبات کشور و مجلس شورای اسلامی ارائه دهند.

۲ ماده ۲۰

ورود و خروج سرمایه و سود حاصل از فعالیتهای اقتصادی در هر منطقه آزاد می‌باشد. مقررات لازم برای جلب و حمایت سرمایه‌گذاری در هر منطقه و چگونگی و میزان مشارکت خارجیان در فعالیتهای هر منطقه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

نقد:

۱. تمرکز بیش از حد اختیارات در هیأت وزیران: این ماده به هیأت وزیران اختیار می‌دهد که مقررات لازم برای جلب و حمایت سرمایه‌گذاری و میزان مشارکت خارجیان در فعالیتهای اقتصادی هر منطقه آزاد را تعیین کند. این میزان از تمرکز در دست دولت می‌تواند انعطاف پذیری و سرعت در تصمیم‌گیری‌ها را کاهش دهد. بهتر است که فرآیندهای تصمیم‌گیری درباره مقررات سرمایه‌گذاری به‌طور مشترک با مشارکت بخش خصوصی، فعالان اقتصادی و نهادهای مستقل نظارتی انجام شود.

۲. عدم شفافیت در مقررات مربوط به مشارکت خارجیان: این ماده مقررات مربوط به میزان مشارکت خارجی‌ها را به تصویب هیأت وزیران واگذار کرده است، اما هیچ توضیحی درباره محدودیتها، شرایط و فرآیندهای خاص برای مشارکت خارجیان در فعالیتهای اقتصادی داده نشده است به‌طور کلی، مقررات مشارکت خارجی‌ها باید شفاف، منصفانه و بر اساس نیازهای واقعی اقتصاد داخلی تنظیم شود تا از سوءاستفادهای احتمالی و نفوذ اقتصادی خارجی جلوگیری شود.

۳. نبود اشاره به نظارت و ارزیابی مشارکت‌ها: این ماده هیچ اشاره‌ای به مکانیزمهای نظارتی و ارزیابی مشارکت‌های خارجی و تأثیر آنها بر اقتصاد داخلی ندارد. نباید به طور کامل به مشارکت خارجی‌ها اکتفا کرد، بلکه باید از یک سیستم نظارتی جامع استفاده شود که تأثیر مشارکت‌ها بر اشتغال، انتقال فناوری و رقابت پذیری صنایع داخلی را ارزیابی کند.

ماده پیشنهادی:

| ماده ۲۰

ورود و خروج سرمایه و سود حاصل از فعالیتهای اقتصادی در مناطق آزاد مجاز است. مقررات لازم برای جلب و حمایت از سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی، و چگونگی و میزان مشارکت خارجی‌ها در فعالیتهای اقتصادی هر منطقه باید بر اساس نیازهای واقعی اقتصاد داخلی و با هدف حمایت از تولید داخلی، انتقال فناوری و ایجاد اشتغال پایدار، توسط شورای عالی مناطق آزاد و مشورت با بخش خصوصی و نهادهای نظارتی تنظیم شود.

تبصره (۱) مشارکت خارجی‌ها در فعالیتهای اقتصادی هر منطقه آزاد باید به گونه ای باشد که با رعایت اصول اقتصاد مقاومتی، حفاظت از صنایع داخلی و افزایش رقابت پذیری همخوانی داشته باشد.

تبصره (۲) هیأت وزیران موظف است هر دو سال یکبار گزارشی از میزان مشارکت خارجی‌ها، تأثیر آنها بر اشتغال، انتقال فناوری و رقابت پذیری صنایع داخلی، به مجلس شورای اسلامی و دیوان محاسبات کشور ارائه دهد.

تبصره (۳) مقررات سرمایه‌گذاری باید شفاف، قابل پیگیری و با رعایت اصول قانونی و حقوقی کشور تنظیم شوند و از هرگونه فساد و سوءاستفاده جلوگیری گردد.

| ماده ۲۱

سازمان هر منطقه می‌تواند با تصویب هیأت وزیران و از محل داراییهای خود یا از طریق عقد قرارداد با بانکها و مؤسسات اعتباری و شرکتهای بیمه نسبت به تضمین سرمایه‌های خارجی در مقابل خسارات ناشی

از سلب مالکیت و ملی شدن تا حد تعهدات مندرج در قراردادهای مربوطه اقدام نماید.

نقد:

۱. تمرکز اختیارات در هیأت وزیران: این ماده به سازمان های مناطق آزاد اجازه میدهد که با تصویب هیأت وزیران و از محل دارایی های خود یا از طریق عقد قرارداد با بانکها و مؤسسات اعتباری، نسبت به تضمین سرمایه های خارجی اقدام کنند این نوع تمرکز قدرت در هیأت وزیران ممکن است موجب کاهش استقلال تصمیم گیری سازمان های مناطق آزاد و افزایش روندهای اداری و کندی در اجرای قراردادهای شود. بهتر است که اختیار بیشتری به سازمان های مناطق آزاد داده شود تا بدون نیاز به تصویب هیأت وزیران، بتوانند برای تضمین سرمایه گذاریها اقدام کنند، البته تحت نظارت نهادهای مستقل.

۲. عدم شفافیت در فرآیند تضمین سرمایه های خارجی: این ماده تنها به تضمین سرمایه های خارجی در مقابل خسارات ناشی از سلب مالکیت و ملی شدن اشاره کرده است، اما هیچ توضیحی درباره شرایط دقیق تضمین، میزان آن و نظارت بر این فرآیند داده نشده است. برای جلوگیری از سوءاستفاده و تأمین شفافیت، باید فرآیند تضمین و قراردادهای مرتبط با آن به طور دقیق و شفاف تعریف شود.

۳. نبود مکانیسم های نظارتی و ارزیابی: این ماده هیچ اشاره ای به مکانیسم های نظارتی برای نظارت بر تضمین ها و ارزیابی کارایی آنها ندارد. باید فرآیندهای نظارتی مشخص و گزارش دهی دوره ای برای پیگیری تضمین ها به نهادهای نظارتی مانند مجلس شورای اسلامی و دیوان محاسبات کشور وجود داشته باشد.

ماده پیشنهادی:

| ماده ۲۱

سازمان های مناطق آزاد میتوانند با تصویب هیأت وزیران و از محل دارایی های خود یا از طریق عقد قرارداد با بانک ها، مؤسسات اعتباری و شرکت های بیمه نسبت به تضمین سرمایه های خارجی در برابر خسارات ناشی از سلب مالکیت و ملی شدن تا حد تعهدات مندرج در قراردادهای مربوطه اقدام نمایند.

تبصره ۱) فرآیند تضمین باید شفاف، مستند و بر اساس معیارهای قانونی، مالی و اقتصادی مشخص انجام شود. جزئیات مربوط به شرایط، میزان تضمین و نحوه ارزیابی آن باید در سامانه های الکترونیکی برای اطلاع عمومی قرار گیرد.

تبصره ۲) سازمانهای مناطق آزاد موظفند هر سال گزارشی از میزان تضمین های ارائه شده و تأثیر آنها بر جذب سرمایه گذاری خارجی و رشد اقتصادی منطقه به مجلس شورای اسلامی و دیوان محاسبات کشور ارائه دهند.

تبصره ۳) هیأت وزیران موظف است پس از تصویب قراردادهای تضمین، آنها را تحت نظارت نهادهای مستقل از جمله سازمان بازرسیکل کشور و دیوان محاسبات قرار دهد تا از سوءاستفاده و فساد جلوگیری شود.

| ماده ۲۲

ثبت شرکتها و مالکیت های صنعتی و معنوی، همچنین ثبت کشتیها، شناورها و هواپیماها در هر منطقه،

توسط سازمان آن منطقه با رعایت اصل هشتاد و یکم قانون اساسی طبق ضوابط مصوب هیأت وزیران انجام می‌شود.

نقد:

۱. تمرکز اختیارات در سازمان منطقه و هیأت وزیران: این ماده اختیارات ثبت شرکت‌ها و مالکیت‌های صنعتی و معنوی، کشتی‌ها، شناورها و هواپیماها را به سازمان هر منطقه داده است، اما تمام این فرآیندها باید طبق ضوابط مصوب هیأت وزیران انجام شود. این میزان از تمرکز قدرت در هیأت وزیران میتواند موجب کاهش انعطاف پذیری و سرعت در فرآیندهای ثبت شود. بهتر است که اختیارات بیشتری به سازمانهای مناطق آزاد داده شود تا بتوانند این فرآیندها را سریعتر و به طور مستقل انجام دهند.

۲. عدم شفافیت در فرآیند ثبت و نظارت: این ماده هیچ توضیحی در مورد نحوه شفافیت، نظارت و فرآیند ثبت ارائه نداده است. در صورتی که ثبت شرکتها و مالکیتها بهطور شفاف انجام نشود، احتمال بروز فساد و سوءاستفاده وجود دارد. - باید فرآیند ثبت ها به صورت شفاف و بر اساس معیارهای مشخص و با نظارت مستقل از سوی نهادهای نظارتی صورت گیرد.

۳. نبود اشاره به حقوق مالکیت معنوی: این ماده به مالکیت های صنعتی و معنوی اشاره کرده، اما هیچ اشاره‌ای به حفاظت از حقوق مالکیت معنوی، مانند ثبت اختراعات، علائم تجاری و حقوق کپی رایت نکرده است. در مناطق آزاد، حفاظت از حقوق مالکیت معنوی برای جذب سرمایه‌گذاری و توسعه فناوری اهمیت ویژه‌ای دارد. عدم توضیح در مورد الزامات و شرایط تأسیس دفتر نمایندگی: - این ماده به سازمانهای مناطق آزاد اجازه میدهد که در محل های لازم دفتر نمایندگی تأسیس کنند، اما هیچ توضیحی درباره شرایط، مکانها، فرآیند تأسیس یا الزامات قانونی و نظارتی برای تأسیس این دفاتر ارائه نشده است. - باید فرآیند و شرایط تأسیس دفتر نمایندگی بهطور شفاف تعیین شود تا از سوءاستفاده و هزینه های غیرضروری جلوگیری گردد.

۴. عدم اشاره به نقش و وظایف دفاتر نمایندگی: در این ماده هیچ اشاره‌ای به نقش و وظایف دفاتر نمایندگی نشده است. برای مثال، آیا دفاتر نمایندگی تنها به استخدام نیرو، انجام امور اداری و تجاری خواهند پرداخت یا نقش نظارتی و مشاورهای نیز خواهند داشت؟ - باید وظایف، مسئولیت ها و دقت در نظارت بر عملکرد این دفاتر مشخص شود.

۵. عدم ذکر نظارت و گزارشدهی: هیچ اشاره‌ای به نحوه نظارت بر عملکرد این دفاتر نمایندگی و گزارشدهی به نهادهای بالادستی نشده است. نظارت و ارزیابی عملکرد دفاتر نمایندگی میتواند به شفافیت و بهبود کارایی این دفاتر کمک کند.

ماده پیشنهادی:

| ماده ۲۲

ثبت شرکتها و مالکیت های صنعتی و معنوی، همچنین ثبت کشتیها، شناورها و هواپیماها در هر منطقه آزاد، با رعایت اصل هشتاد و یکم قانون اساسی و مطابق با ضوابط قانونی شفاف و مشخص، توسط

سازمان منطقه و تحت نظارت شورای عالی مناطق آزاد انجام خواهد شد .

تبصره (۱) فرآیند ثبت باید شفاف، بر اساس استانداردهای بین المللی و با استفاده از سامانه های الکترونیکی برای پیگیری و ثبت اطلاعات باشد .

تبصره (۲) ثبت مالکیت های معنوی باید با هدف حمایت از نوآوری، انتقال فناوری و جذب سرمایه گذاری، با رعایت قوانین حقوق مالکیت معنوی کشور و کنوانسیون های بین المللی انجام شود .

تبصره (۳) سازمان های مناطق آزاد موظفند گزارش های سالانه ای از تعداد و نوع ثبت های انجام شده، و تأثیر آنها بر توسعه کسب و کار و جذب سرمایه گذاری به مجلس شورای اسلامی و دیوان محاسبات کشور ارائه دهند.

ماده ۲۳ |

سازمان می تواند در محلهای لازم دفتر نمایندگی تأسیس نماید.

نقد:

۱. **عدم توضیح در مورد الزامات و شرایط تأسیس دفتر نمایندگی:** این ماده به سازمانهای مناطق آزاد اجازه میدهد که در محلهای لازم دفتر نمایندگی تأسیس کنند، اما هیچ توضیحی درباره شرایط، مکانها، فرآیند تأسیس یا الزامات قانونی و نظارتی برای تأسیس این دفاتر ارائه نشده است . باید فرآیند و شرایط تأسیس دفتر نمایندگی بهطور شفاف تعیین شود تا از سوءاستفاده و هزینه های غیرضروری جلوگیری گردد.

۲. **عدم اشاره به نقش و وظایف دفاتر نمایندگی:** در این ماده هیچ اشارهای به نقش و وظایف دفاتر نمایندگی نشده است. برای مثال، آیا دفاتر نمایندگی تنها به استخدام نیرو، انجام امور اداری و تجاری خواهند پرداخت یا نقش نظارتی و مشاورهای نیز خواهند داشت؟ - باید وظایف، مسئولیت ها و دقت در نظارت بر عملکرد این دفاتر مشخص شود .

عدم ذکر نظارت و گزارش دهی: هیچ اشارهای به نحوه نظارت بر عملکرد این دفاتر نمایندگی و گزارش دهی به نهادهای بالادستی نشده است. نظارت و ارزیابی عملکرد دفاتر نمایندگی می تواند به شفافیت و بهبود کارایی این دفاتر کمک کند .

ماده پیشنهادی:

ماده ۲۳ |

سازمان های مناطق آزاد می توانند در محل های لازم و با توجه به نیازهای اقتصادی، تجاری و قانونی منطقه، دفتر نمایندگی تأسیس نمایند.

تبصره (۱) فرآیند تأسیس دفاتر نمایندگی باید بر اساس ضوابط مشخص و با تأکید بر رعایت اصول شفافیت و کارایی انجام شود. شرایط و مکان های مناسب برای تأسیس دفاتر نمایندگی باید توسط سازمانهای مناطق آزاد و تحت نظارت شورای عالی مناطق آزاد تعیین گردد .

تبصره (۲) دفاتر نمایندگی وظیفه دارند خدمات اداری، تجاری و مشاورهای را برای سرمایه گذاران و فعالان اقتصادی فراهم کنند و در زمینه های حمایت از سرمایه گذاری، تسهیل فرآیندهای تجاری، و جمعآوری

اطلاعات اقتصادی و بازار فعالیت کنند.

تبصره ۳) عملکرد دفاتر نمایندگی باید تحت نظارت و ارزیابی مستمر سازمان های مناطق آزاد قرار گیرد و این دفاتر موظفند گزارش های دوره های از فعالیت ها و دستاوردهای خود به شورای عالی مناطق آزاد و دیوان محاسبات کشور ارائه دهند.

ماده ۲۴ |

نحوه استفاده از زمین و منابع ملی و ترتیب فروش یا اجاره آن به اتباع کشور در محدوده هر منطقه که در مالکیت دولت باشد طبق مقررات مصوب هیأت وزیران و با رعایت برنامه های عمرانی هر منطقه تعیین می گردد. سازمان هر منطقه مسئول اجرای مقررات مربوط خواهد بود.

تبصره ۱: اجاره زمین به اتباع خارجی مجاز و فروش آن مطلقاً ممنوع است.

تبصره ۲: ساکنین ایرانی جزائر موضوع مناطق آزاد همانند سایر نقاط کشور دارای کلیه حقوق مالکیت عرصه و اعیان می باشند. سازمان ثبت اسناد و املاک مکلف است برابر قوانین و مقررات سند مالکیت به نام اشخاص صادر نماید.

نقد:

۱. تمرکز تصمیم گیری در هیأت وزیران: این ماده تصمیم گیری در مورد نحوه استفاده از زمین و منابع ملی و ترتیب فروش یا اجاره آن به اتباع کشور را مشروط به تصویب هیأت وزیران کرده است. این تمرکز تصمیم گیری در هیأت وزیران ممکن است فرآیندهای اجرایی را کند کرده و موانع اضافی ایجاد کند. - بهتر است که اختیارات بیشتری به سازمان های مناطق آزاد داده شود تا بتوانند به طور مستقل و با رعایت مقررات کلی، تصمیم گیری کنند.

۲. نبود شفافیت در مقررات مصوب هیأت وزیران: ماده اشاره میکند که نحوه استفاده از زمین ها طبق مقررات مصوب هیأت وزیران تعیین میشود، اما هیچ توضیحی در مورد جزئیات این مقررات و نحوه نظارت بر اجرای آنها داده نشده است. - باید مقررات و شرایط دقیقی برای استفاده از منابع ملی و اراضی دولتی در مناطق آزاد مشخص شود تا از سوءاستفاده و تخصیص ناعادلانه زمین جلوگیری گردد. - محدودیت در مالکیت زمین توسط اتباع خارجی - در تبصره ۱ آمده است که فروش زمین به اتباع خارجی مطلقاً ممنوع است، ولی اجاره آن مجاز است. این محدودیت ممکن است از جذب سرمایه گذاری خارجی جلوگیری کند. برای جذب سرمایه گذاری خارجی، باید شرایطی تعریف شود که مشارکت خارجی ها در پروژه های اقتصادی و توسعه ای در مناطق آزاد تسهیل شود.

۳. حقوق مالکیت ساکنین ایرانی جزایر: تبصره ۲ به ساکنین ایرانی جزایر مناطق آزاد اشاره میکند و میگوید که آنها مانند سایر نقاط کشور دارای کلیه حقوق مالکیت عرصه و اعیان هستند. این موضوع مهم و ضروری است اما باید وضوح بیشتری در مورد نحوه اجرای این حقوق مالکیت و نظارت بر ثبت زمین ها ارائه شود.

ماده پیشنهادی:

ماده ۲۴ |

نحوه استفاده از زمین و منابع ملی و ترتیب فروش یا اجاره آن به اتباع کشور در محدوده هر منطقه که در مالکیت دولت باشد، طبق مقررات شفاف و مصوب شورای عالی مناطق آزاد، و با رعایت برنامه های عمرانی و توسعه ای هر منطقه تعیین خواهد شد.

تبصره ۱) اجاره زمین به اتباع خارجی مجاز خواهد بود، اما فروش زمین به اتباع خارجی تنها در شرایط خاص، با رعایت منافع ملی و با تصویب شورای عالی مناطق آزاد، مجاز است.

تبصره ۲) ساکنین ایرانی جزایر مناطق آزاد همانند سایر نقاط کشور، دارای کلیه حقوق مالکیت عرصه و اعیان هستند. سازمان ثبت اسناد و املاک موظف است برابر قوانین و مقررات سند مالکیت به نام اشخاص صادر نماید.

تبصره ۳) سازمان های مناطق آزاد موظفند تمامی فرآیندهای تخصیص زمین و منابع ملی را از طریق سامانه های شفاف و قابل پیگیری برای عموم، به صورت الکترونیکی انجام دهند.

ماده ۲۵ |

رئیس و مدیران سازمان هر منطقه، مدیران عامل و اعضای هیأت مدیره شرکتهای تابعه، کلیه وزراء و رؤسای سازمان های دولتی، رؤسای قوه قضاییه و دیوان عالی کشور و دیوان عدالت اداری، دادستان کل کشور، رئیس سازمان بازرسی کل کشور و معاونان و مشاوران آنان و نمایندگان مجلس، استانداران، شهرداران و معاونان ایشان و وابستگان درجه یک آنان مجاز به داشتن سهام در شرکتهایی که توسط سازمان هر منطقه ایجاد می شود و همچنین شرکتهای خصوصی که در محدوده منطقه فعالیت دارند نمی باشند.

نقد: محدودیتهای غیرضروری برای مسئولین دولتی: - این ماده ممنوعیت های زیادی برای مسئولین دولتی (از جمله رؤسای سازمان های دولتی، وزراء، قضات، دادستان ها، و نمایندگان مجلس) برای داشتن سهام در شرکتهای و سازمان های تحت مدیریت مناطق آزاد ایجاد میکند. در حالی که این اقدام به منظور جلوگیری از تضاد منافع و فساد انجام شده، ممکن است باعث کاهش مشارکت و انگیزه برای مسئولین برای سرمایه گذاری در توسعه این مناطق شود. - باید توازن بهتری میان جلوگیری از تضاد منافع و امکان مشارکت مسئولین در فعالیت های اقتصادی ایجاد شود. - نبود تمایز بین مسئولین با وظایف اجرایی و نظارتی - در این ماده، تمام مسئولین دولتی از جمله رؤسای سازمان های دولتی و قوه قضاییه از داشتن سهام در شرکت ها منع شده اند. اما نظارت و مشارکتهای محدود برای برخی مسئولین، مانند مدیران اجرایی، ممکن است در جهت تقویت توسعه مناطق آزاد مؤثر باشد. - به طور کلی، باید تفاوت قائل شد بین مسئولین اجرایی که در تصمیم گیریهای اقتصادی نقش دارند و مسئولین نظارتی که ممکن است در موارد خاص نیاز به مشارکت داشته باشند. - عدم وضوح در تعریف «وابستگان درجه یک»: - ماده وابستگان درجه یک مسئولین را نیز مشمول این محدودیت ها قرار میدهد، اما هیچ توضیحی درباره تعریف دقیق وابستگان درجه یک ارائه نمیدهد. این موضوع ممکن است باعث سوء تفاهم ها و تفسیرهای مختلف شود.

ماده پیشنهادی:

ماده ۲۵ |

رئیس و مدیران سازمان های مناطق آزاد، مدیران عامل و اعضای هیأت مدیره شرکت های تابعه، و تمامی مسئولین دولتی و قضائی، شامل وزراء، رؤسای سازمان های دولتی، رؤسای قوه قضائیه، دیوان عالی کشور، دیوان عدالت اداری، دادستان کل کشور، رئیس سازمان بازرسی کل کشور، نمایندگان مجلس و معاونان و مشاوران آنها، استانداران، شهرداران و معاونان آنها، و همچنین وابستگان درجه یک آنان، مجاز به داشتن سهام در شرکت هایی که توسط سازمان هر منطقه ایجاد می شود، یا شرکت های خصوصی که در محدوده منطقه فعالیت دارند، نمیباشند.

تبصره ۱) این محدودیتها فقط شامل مسئولین اجرایی و نظارتی است که به طور مستقیم در فرآیند تصمیمگیری اقتصادی و تجاری نقش دارند.

تبصره ۲) وابستگان درجه یک به منظور جلوگیری از تفسیرهای متفاوت، شامل پدر، مادر، همسر و فرزندان مسئولین خواهد بود.

تبصره ۳) سازمان های مناطق آزاد موظفند به طور سالانه گزارشی از میزان رعایت این قوانین توسط مسئولین و وابستگان آنان ارائه دهند.

۲۵ ماده |

رئیس و مدیران سازمان هر منطقه، مدیران عامل و اعضای هیأت مدیره شرکتهای تابعه، کلیه وزراء و رؤسای سازمانهای دولتی، رؤسای قوه قضاییه و دیوان عالی کشور و دیوان عدالت اداری، دادستان کل کشور، رئیس سازمان بازرسی کل کشور و معاونان و مشاوران آنان و نمایندگان مجلس، استانداران، شهرداران و معاونان ایشان و وابستگان درجه یک آنان مجاز به داشتن سهام در شرکتهایی که توسط سازمان هر منطقه ایجاد می شود و همچنین شرکتهای خصوصی که در محدوده منطقه فعالیت دارند نمی باشند.

نقد: تمرکز کامل اختیارات در هیأت وزیران: - این ماده تمامی آییننامه های اجرایی قانون را به تصویب هیأت وزیران مشروط کرده است. در حالی که ممکن است هیأت وزیران برای تصمیمات کلان و عمومی مناسب باشد، این تمرکز میتواند فرآیندهای اجرایی را کند کرده و مشارکت بخش های خصوصی و نهادهای نظارتی را محدود کند - بهتر است که فرآیند تدوین آیین نامه ها با مشارکت نهادهای مختلف از جمله شورای عالی مناطق آزاد، فعالان اقتصادی و بخش خصوصی انجام شود تا به یک دیدگاه جامع و متوازن برسیم. - عدم ذکر مکانیزم نظارتی و ارزیابی: - ماده اشاره میکند که آیین نامه های اجرایی باید به تصویب هیأت وزیران برسد، اما هیچ اشاره ای به مکانیزم نظارتی و ارزیابی این آیین نامه ها نشده است. - باید مکانیزم های نظارتی و ارزیابی اجرای آییننامه ها توسط مجلس شورای اسلامی، دیوان محاسبات، و نهادهای مستقل تعیین شود تا از کارایی و عدم انحراف در اجرای قوانین اطمینان حاصل شود. - عدم شفافیت در تاریخ و فرآیند تأیید قانون: - این ماده به تأیید قانون توسط شورای نگهبان در تاریخ ۱۳۷۲.۶.۲۱ اشاره کرده است، اما هیچ توضیحی در مورد روند بررسی و تصویب قوانین در مجلس شورای اسلامی داده نشده است. باید فرآیند قانونی تصویب این قانون به طور شفافتر و به روزتری در نظر گرفته شود.

ماده پیشنهادی:

| ماده ۲۶

آیین نامه‌های اجرایی این قانون پس از مشورت با شورای عالی مناطق آزاد، بخش خصوصی و نهادهای نظارتی و با توجه به نیازهای اقتصادی، اجتماعی و قانونی مناطق آزاد، به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. **تبصره ۱)** تمام آیین نامه های اجرایی باید شفاف، قابل پیگیری و مطابق با استانداردهای بین المللی و ملی تدوین شوند.

تبصره ۲) برای نظارت و ارزیابی اجرای آیین نامه ها، سازمان های نظارتی از جمله دیوان محاسبات کشور و سازمان بازرسی کل کشور موظفند گزارشهای دوره‌ای از تأثیرات اجرایی این آیین نامه ها را به مجلس شورای اسلامی و شورای عالی مناطق آزاد ارائه دهند.

تبصره ۳) تمامی آیین نامه ها باید با در نظر گرفتن شرایط روز و نیازهای توسعه‌ای مناطق آزاد، هر پنج سال یکبار مورد بازنگری و اصلاح قرار گیرند.

| ماده ۲۶

آیین نامه‌های اجرایی این قانون به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

نقد:

تمرکز کامل اختیارات در هیأت وزیران: این ماده تمامی آیین نامه های اجرایی قانون را به تصویب هیأت وزیران مشروط کرده است. در حالی که ممکن است هیأت وزیران برای تصمیمات کلان و عمومی مناسب باشد، این تمرکز میتواند فرآیندهای اجرایی را کند کرده و مشارکت بخش های خصوصی و نهادهای نظارتی را محدود کند - بهتر است که فرآیند تدوین آیین نامه ها با مشارکت نهادهای مختلف از جمله شورای عالی مناطق آزاد، فعالان اقتصادی و بخش خصوصی انجام شود تا به یک دیدگاه جامع و متوازن برسیم.

عدم ذکر مکانیزم نظارتی و ارزیابی: ماده اشاره میکند که آیین نامه های اجرایی باید به تصویب هیأت وزیران برسد، اما هیچ اشارهای به مکانیزم نظارتی و ارزیابی این آیین نامه ها نشده است. - باید مکانیزم های نظارتی و ارزیابی اجرای آیین نامه ها توسط مجلس شورای اسلامی، دیوان محاسبات، و نهادهای مستقل تعیین شود تا از کارایی و عدم انحراف در اجرای قوانین اطمینان حاصل شود.

عدم شفافیت در تاریخ و فرآیند تأیید قانون: این ماده به تأیید قانون توسط شورای نگهبان در تاریخ ۱۳۷۲.۶.۲۹ اشاره کرده است، اما هیچ توضیحی در مورد روند بررسی و تصویب قوانین در مجلس شورای اسلامی داده نشده است. باید فرآیند قانونی تصویب این قانون به طور شفافتر و به روزتری در نظر گرفته شود.

ماده پیشنهادی:

| ماده ۲۶

آیین نامه های اجرایی این قانون پس از مشورت با شورای عالی مناطق آزاد، بخش خصوصی و نهادهای نظارتی و با توجه به نیازهای اقتصادی، اجتماعی و قانونی مناطق آزاد، به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. **تبصره ۱)** تمام آیین نامه های اجرایی باید شفاف، قابل پیگیری و مطابق با استانداردهای بین المللی و ملی

تدوین شوند.

تبصره ۲) برای نظارت و ارزیابی اجرای این آیین نامه ها، سازمان های نظارتی از جمله دیوان محاسبات کشور و سازمان بازرسی کل کشور موظفند گزارشهای دوره های از تأثیرات اجرایی این آیین نامه ها را به مجلس شورای اسلامی و شورای عالی مناطق آزاد ارائه دهند.

تبصره ۳) تمامی آیین نامه ها باید با در نظر گرفتن شرایط روز و نیازهای توسعه های مناطق آزاد، هر پنج سال یکبار مورد بازنگری و اصلاح قرار گیرند.

| ماده ۲۷ - [الحاقی ۲۴/۴/۱۳۷۵]

به منظور ایجاد هماهنگی در فعالیتهای مناطق آزاد، حسب مورد با تایید وزیر ذیربط به یکی از دو روش زیر عمل خواهد شد:

الف) دستگاههای اجرایی (وابسته به قوه مجریه) اختیارات خود در منطقه را به رئیس هیات مدیره و مدیر عامل سازمانهای مناطق آزاد تفویض نمایند.

ب) مدیران، روسا و سرپرستان دستگاههای اجرایی مستقر در مناطق آزاد به پیشنهاد رئیس هیات مدیره و مدیر عامل سازمان و با حکم بالاترین مقام دستگاه اجرایی منصوب می شوند.

نقد:

تمرکز قدرت در هیأت مدیره و مدیر عامل سازمانها؛ این ماده به طور کلی اختیارات دستگاههای اجرایی را به رئیس هیات مدیره و مدیر عامل سازمانهای مناطق آزاد تفویض کرده یا این که مدیران دستگاههای اجرایی مستقر در مناطق آزاد را بهطور مستقیم با پیشنهاد هیأت مدیره سازمان منصوب میکند. - این میزان از تمرکز اختیارات در هیأت مدیره و مدیر عامل سازمانهای مناطق آزاد ممکن است باعث شود که فرآیندهای اجرایی در مناطق آزاد تحت تأثیر تصمیمات مدیریتی واحد قرار گیرد و انعطاف پذیری و توان پاسخ دهی در مقابل چالش های مختلف کاهش یابد. باید نظارت و هماهنگی به گونهای صورت گیرد که به طور همزمان، استقلال دستگاههای اجرایی و هماهنگی لازم با سازمانهای مناطق آزاد حفظ شود.

عدم شفافیت در فرآیند تفویض اختیارات؛ در این ماده، فرآیند تفویض اختیارات به رئیس هیأت مدیره و مدیر عامل از سوی دستگاه های اجرایی و همچنین فرآیند انتصاب مدیران و رؤسا، با تایید وزیر ذیربط مطرح شده، اما هیچ توضیحی در مورد معیارها و فرآیندهای شفاف تفویض اختیارات و انتصابات داده نشده است. - باید سازوکارهایی برای ارزیابی شایستگیهای فردی و تخصصی برای انتصاب مدیران و تفویض اختیارات مشخص شود تا از تضاد منافع، عدم کارایی یا انتصاب افراد بدون شایستگی جلوگیری گردد.

نبود مکانیزم نظارتی؛ ماده هیچ اشاره ای به نظارت و ارزیابی عملکرد این فرآیندها ندارد. برای اطمینان از اجرای شفاف و کارآمد این انتصابات و تفویض اختیارات، باید مکانیزمهای نظارتی و ارزیابی عملکرد توسط نهادهای نظارتی مانند دیوان محاسبات و سازمان بازرسی کل کشور وجود داشته باشد.

ماده پیشنهادی :

| ماده ۲۷

به منظور ایجاد هماهنگی در فعالیتهای مناطق آزاد و برای حفظ استقلال دستگاههای اجرایی و سازمانهای مناطق آزاد، حسب مورد با تایید وزیر ذیربط یکی از دو روش زیر به کار خواهد رفتالف - دستگاههای اجرایی وابسته به قوه مجریه اختیارات خود در مناطق آزاد را به رییس هیأت مدیره و مدیر عامل سازمان های مناطق آزاد تفویض میکنند، مشروط بر اینکه محدوده اختیارات تفویض شده، شفاف و بر اساس قوانین مشخص باشد .

ب) مدیران، رؤسا و سرپرستان دستگاه های اجرایی مستقر در مناطق آزاد به پیشنهاد رییس هیأت مدیره و مدیر عامل سازمان و با حکم بالاترین مقام دستگاه اجرایی منصوب میشوند، با رعایت معیارهای شایستگی و تخصصی برای هر موقعیت شغلی.

تبصره (۱) فرآیند تفویض اختیارات و انتصابات باید بر اساس معیارهای شفاف، منصفانه و قابل ارزیابی انجام شود، و باید با مشورت و هماهنگی با نهادهای نظارتی انجام گیرد .

تبصره (۲) تمام فرآیندهای تفویض اختیارات و انتصاب مدیران در مناطق آزاد باید تحت نظارت مستمر دیوان محاسبات کشور، سازمان بازرسی کل کشور و مجلس شورای اسلامی قرار گیرد .

| ماده ۲۸- الحاقی ۱۳۷۷

تأسیس و فعالیت مؤسسات بیمه ایرانی با سرمایه داخلی و خارجی و شعب و نمایندگی آنها و مؤسسات کارگزاری بیمه در مناطق آزاد تجاری- صنعتی جمهوری اسلامی ایران مجاز و صرفاً تابع مقرراتی است که به پیشنهاد بیمه مرکزی ایران به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره- الحاقی ۱۳۸۸

حکم مذکور در این ماده شامل شعب و نمایندگی مؤسسات خارجی و مؤسسات کارگزاری بیمه خارجی نیز خواهد بود.

نقد:

۱. تمرکز تصمیمگیری در هیأت وزیران: این ماده به هیأت وزیران اجازه می دهد که مقررات مربوط به تأسیس و فعالیت مؤسسات بیمه داخلی و خارجی و شعب و نمایندگی آنها را تصویب کند. این میزان از تمرکز قدرت در هیأت وزیران میتواند فرآیند تصمیم گیری را کند کرده و از انعطاف پذیری مورد نیاز در مناطق آزاد بکاهد. بهتر است که مقررات مربوط به بیمه به طور شفاف و جامعتری از سوی بیمه مرکزی ایران و سازمانهای مناطق آزاد تدوین و سپس با مشورت نهادهای بخش خصوصی و اقتصادی به تصویب برسد .

۲. عدم شفافیت در مقررات بیمه: ماده به طور کلی مقررات مربوط به بیمه را به پیشنهاد بیمه مرکزی ایران و تصویب هیأت وزیران واگذار کرده، اما هیچ توضیحی در مورد جزئیات این مقررات و چگونگی نظارت بر عملکرد شعب و نمایندگیها داده نشده است . - باید مقررات خاص و دقیقتری برای نظارت و ارزیابی عملکرد مؤسسات بیمه داخلی و خارجی وجود داشته باشد تا از فساد، سوءاستفاده و عدم شفافیت جلوگیری شود .

۳. تأثیر محدودیت های مقررات بیمه بر رقابت پذیری: این ماده مقررات بیمه را صرفاً به تصویب هیأت

مواد پیشنهادی جهت الحاق به قانون مذکور:

توجیه کارشناسی الحاق: با توجه به پیشرفت‌های سریع در فناوری‌های دیجیتال و فضای سایبری، توسعه استارت‌آپ‌ها و فناوری‌های نوین باید در مناطق آزاد مورد حمایت ویژه قرار گیرد. این موضوع می‌تواند به طور قابل ملاحظه‌ای به رشد اقتصادی و ارتقای جایگاه مناطق آزاد کمک کند. مقررات باید به گونه‌ای باشند که فضای رقابتی سالم و شفاف را برای فعالان این حوزه فراهم کند.

ماده پیشنهادی:

| ماده ۳۰

مقررات ویژه برای فضای دیجیتال و فناوری‌های نوین پیشنهاد: مناطق آزاد موظفند مقررات ویژه‌ای برای جذب سرمایه‌گذاری در بخش‌های دیجیتال، فناوری‌های نوین، استارت‌آپ‌ها، بلاکچین و سایر فناوری‌های مبتنی بر داده‌ها تدوین کنند و این مقررات به‌گونه‌ای تنظیم شوند که همزمان با رعایت اصول امنیتی، به تسهیل فعالیت‌های تجاری و اقتصادی در این حوزه‌ها کمک کنند.

توجیه کارشناسی الحاق: حمایت از کارآفرینی و مشوق‌های مالیاتی برای کسب‌وکارهای کوچک و متوسط یکی از ارکان مهم رشد پایدار اقتصادی است. این اقدام می‌تواند موجب ایجاد اشتغال، افزایش رقابت و بهبود سطح معیشت مردم شود. با توجه به شرایط خاص اقتصادی، بخش خصوصی باید حمایت‌های ویژه‌ای دریافت کند تا انگیزه بیشتری برای سرمایه‌گذاری و رشد داشته باشد.

ماده پیشنهادی:

| ماده ۳۱

حمایت از بخش خصوصی و کارآفرینی پیشنهاد: سازمان‌های مناطق آزاد موظفند برنامه‌های حمایتی برای تشویق کارآفرینی، ایجاد مشوق‌های مالیاتی برای استارت‌آپ‌ها، و تسهیل دسترسی به منابع مالی برای کسب‌وکارهای کوچک و متوسط طراحی کنند.

توجیه کارشناسی الحاق: در شرایط بحران، مناطق آزاد باید برنامه‌هایی برای کاهش آسیب به کسب‌وکارها و تأمین امنیت اقتصادی داشته باشند. این برنامه‌ها باید شامل حمایت‌های مالی، تسهیلات ویژه و استثنای قانونی برای حفظ بازارها و تولید باشد. در نتیجه، تضمین فعالیت‌های تجاری و حفظ اعتماد سرمایه‌گذاران در شرایط بحرانی برای پایداری اقتصادی اهمیت زیادی دارد.

ماده پیشنهادی:

| ماده ۳۲

پیشینی شرایط اضطراری و بحرانی پیشنهاد: برای مدیریت شرایط اضطراری و بحرانها، به ویژه در مواقع بروز بحرانهای اقتصادی یا طبیعی، سازمانهای مناطق آزاد موظف به تدوین و اجرای برنامه‌های ویژه برای حفظ استمرار فعالیت‌ها و جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی در چنین مواقعی هستند.

توجیه کارشناسی الحاق: شفافیت در استفاده از منابع ملی و زمینهای دولتی به‌ویژه در مناطق آزاد برای جلوگیری از سوءاستفاده و فساد ضروری است. این اقدام باعث افزایش اعتماد عمومی و سرمایه‌گذاران به

فرآیندهای اقتصادی مناطق آزاد میشود و از هرگونه رانتخواری و فساد جلوگیری خواهد کرد. شفافیت در تخصیص منابع باید جزء اصول اساسی هر نظام اقتصادی باشد.

ماده پیشنهادی:

| ماده ۳۳

مقررات برای شفافیت در استفاده از منابع ملی پیشنهاد: تمامی فرآیندهای استفاده از منابع ملی (از جمله زمین و منابع طبیعی) در مناطق آزاد باید از طریق سامانه‌های الکترونیکی و قابل پیگیری به‌طور شفاف و عمومی انجام شود. تمامی قراردادهای تخصیص منابع باید با جزئیات کامل در دسترس عموم قرار گیرد. **توجه کارشناسی الحاق:** حمایت از تولید داخلی و ایجاد مشوق‌های حمایتی برای فعالان اقتصادی بخش خصوصی میتواند بستر رشد اقتصادی مستقل را فراهم کند. این سیاست به کاهش وابستگی به منابع خارجی کمک میکند و میتواند اشتغال زایی، افزایش تولید و بهره‌وری را به دنبال داشته باشد.

ماده پیشنهادی:

| ماده ۳۴

حمایت از بخش خصوصی در راستای توسعه پایدار پیشنهاد: برای توسعه پایدار و جلوگیری از وابستگی به منابع خارجی، دولت و سازمان‌های مناطق آزاد باید با ایجاد بستری مناسب، مشوق‌هایی برای سرمایه‌گذاری داخلی و حمایت از تولید داخلی فراهم کنند. همچنین شروط ویژه‌ای برای سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیربنایی، صنعتی و فناوری محور باید در نظر گرفته شود.

توجه کارشناسی الحاق: تقویت نظارت بر روابط بین‌المللی و قراردادهای خارجی ضروری است تا اطمینان حاصل شود که منافع ملی و امنیت اقتصادی کشور حفظ می‌شود. این قانون باعث پایداری و تقویت روابط تجاری سالم با کشورهای دیگر و جذب سرمایه‌گذاری‌های پایدار می‌شود.

ماده پیشنهادی:

| ماده ۳۵

تقویت نظارت بر روابط بین‌الملل و مشارکتهای خارجی پیشنهاد: تمامی مشارکت‌ها و قراردادهای بین‌المللی در مناطق آزاد باید به‌طور دقیق مورد بررسی و نظارت قرار گیرند و مطابق با اصول منافع ملی، سیاست‌های کلان اقتصادی کشور، و الزامات بین‌المللی به تصویب برسند.

توجه کارشناسی الحاق: امنیت در حوزه اقتصادی و سایی از ارکان اساسی توسعه هر کشوری است. در مناطق آزاد که ورود سرمایه‌گذاران خارجی و فعالیت‌های اقتصادی پر ریسک انجام میشود، حفاظت از زیرساخت‌ها، اطلاعات و سرمایه‌ها اهمیت ویژه‌ای دارد. این مقررات باید به گونه‌ای طراحی شوند که از تهدیدات داخلی و خارجی جلوگیری کنند و اعتماد سرمایه‌گذاران را جلب نمایند.

ماده پیشنهادی :

| ماده ۳۶

حفظ اصول امنیتی و اقتصادی در مناطق آزاد پیشنهاد: مناطق آزاد باید به‌طور خاص، مقررات امنیتی

و اقتصادی ویژه‌ای برای حفاظت از زیرساخت‌های حیاتی، سرمایه‌گذاری‌ها و منابع ملی تدوین کنند. همچنین باید به حفاظت از اطلاعات تجاری و امنیت سایبری توجه ویژه‌ای شود.

دریافت سایر مکتوبات

«قرارگاه ملی مبارزه با مفاسد اقتصادی» به عنوان یک مجموعه مردم نهاد مستقل، برآن شده است تا در مسیر مبارزه با مفاسد اقتصادی؛ با رویکردی پیشگیرانه فعالیت نماید و این مجموعه هدف خود را همسوسازی ظرفیت پژوهشگاه‌ها، رسانه‌ها و جریان‌های دانشجویی و صنفی و در یک کلام نخبگان جامعه قرار داده است تا مبدائی برای گفتمان سازی عالمانه در راستای ریشه کنی سرطان فساد اقتصادی از پیکر نظام مقدس اسلامی ایجاد گردد.

www.FesadSetiz.ir

  @fesadsetiiz

  @fesadsetiz_ir

تهران میدان انقلاب
خیابان کارگر شمالی
بن بست امین - پلاک ۱۰

۰۲۱-۶۶۴۰-۸۷۳۰

قرارگاه ملی مبارزه با مفاسد اقتصادی